

Beknopte Geschiedenis
der PAUSEN
met hunne
PORTRETTEEN.

Tu es Petrus:

Uitgave van R. A. EISELIN, Groningen.

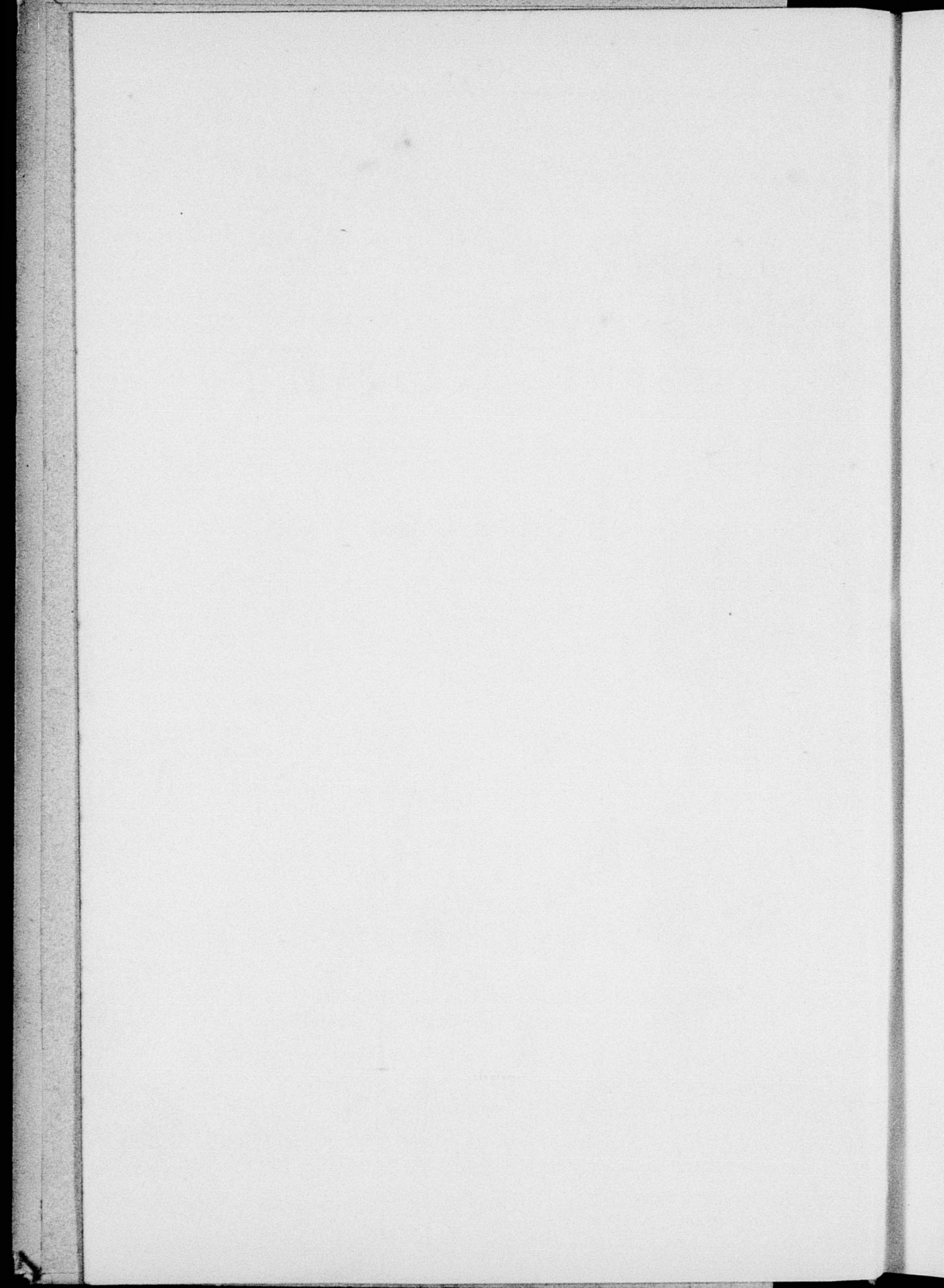
©
B
I

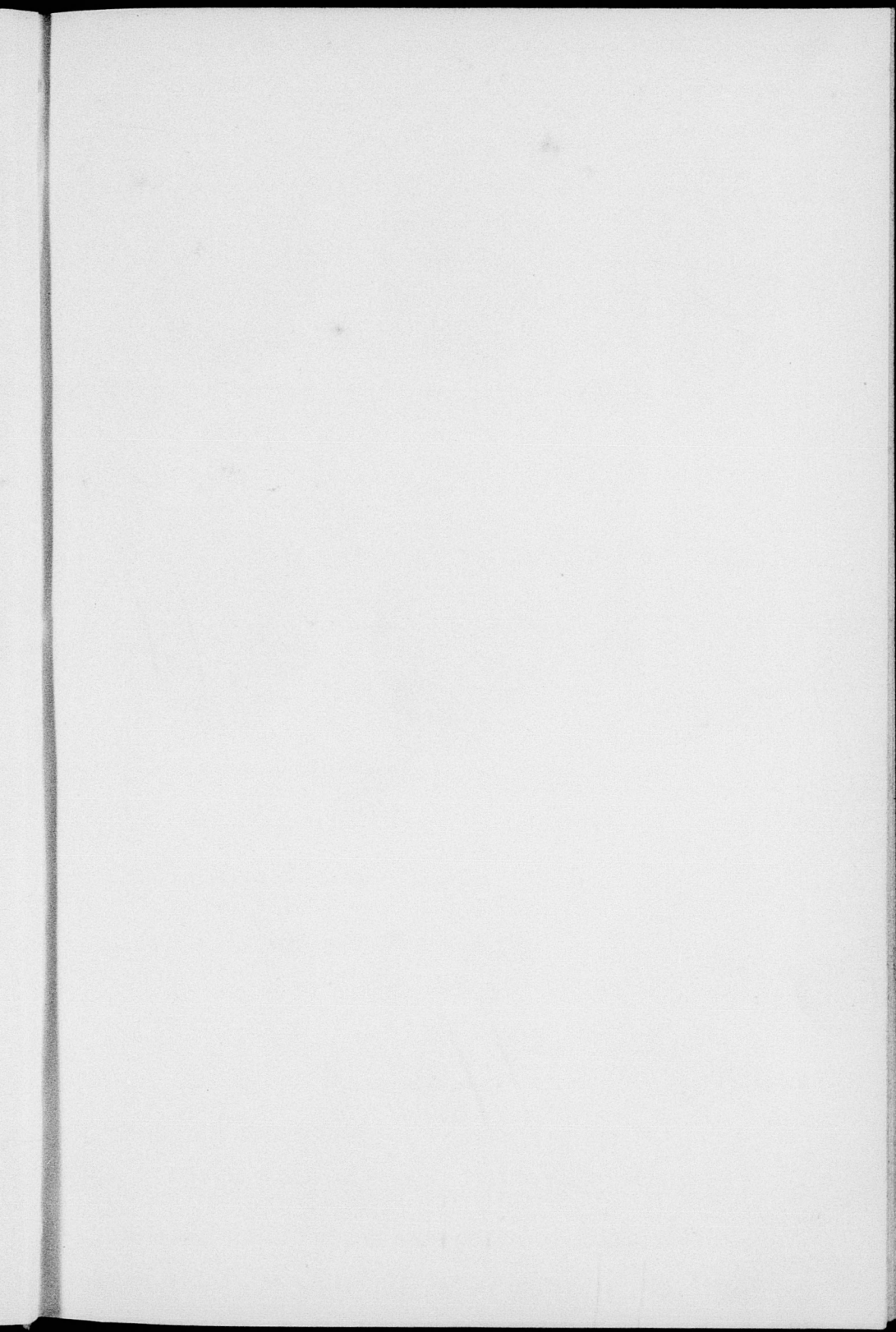
Beknopte Geschiedenis
der **PAUSEN**
met hunne
PORTRETTEEN.

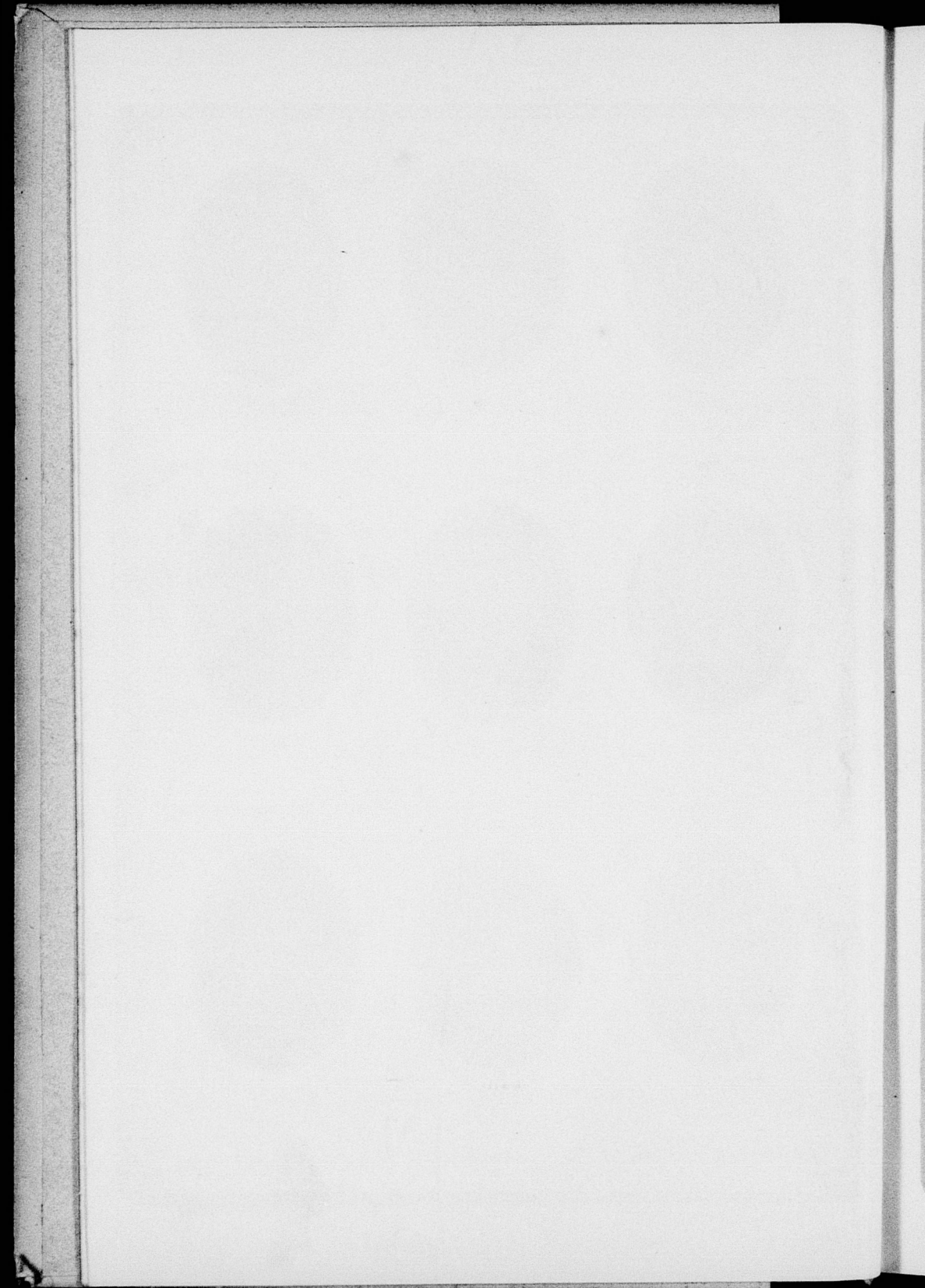

Tu es Petrus:

Uitgave van R. A. EISELIN, Groningen.

H. PETRUS
Gereg. v. 33 tot 66

H. LINUS
Gereg. v. 66 tot 78

ANACLETUS
Gereg. v. 78 tot 91

H. CLEMENS I
Gereg. v. 91 tot 100

H. EVARISTUS
Gereg. v. 100 tot 109

ALEXANDER I
Gereg. v. 109 tot 119

SIXTUS I
Gereg. v. 119 tot 127

TELESPHORUS
Gereg. v. 127 tot 139

H. HYGINUS
Gereg. v. 139 tot 142

H. PIUS I.
Gereg. v. 142 tot 157

H. ANICETUS
Gereg. v. 157 tot 168

H. SÖTER.
Gereg. v. 168 tot 177

H. ELEUTHERIUS
Gereg. v. 177 tot 192

H. VICTOR I
Gereg. v. 193 tot 202

H. ZEPHYRINUS
Gereg. v. 202 tot 219

H. CALIXTUS I.
Gereg. v. 219 tot 222

H. URBANUS I
Gereg. v. 223 tot 230

H. PONTIANUS
Gereg. v. 230 tot 235

H. ANTERUS
Gereg. v. 235 tot 236

H. FABIANUS
Gereg. v. 236 tot 250

H. CORNELIUS
Gereg. v. 251 tot 252

H. LUCIUS I
Gereg. v. 252 tot 253

H. STEPHANUS I
Gereg. v. 253 tot 257

H. SIXTUS II
Gereg. v. 257 tot 259

H. DIONTIUS
Gereg. v. 259 tot 269

H. FELIX I
Gereg. v. 269 tot 274

H. EUTYCHIANUS
Gereg. v. 275 tot 283

H. CAJUS
Gereg. v. 283 tot 296

H. MARCELLINUS
Gereg. v. 296 tot 304

H. MARCELLUS I
Gereg. v. 308 tot 310

H. EUSEBIUS
Gereg. v. 310 tot 310.

H. MELCHIADUS
Gereg. v. 311 tot 314

H. SYLVESTER I
Gereg. v. 314 tot 335.

H. MARCUS
Gereg v 336 tot 336

H. JULIUS I
Gereg v 337 tot 352

LEBERIUS
Gereg. v. 352 tot 366

FELIX II
Gereg. v. 366

H. DAMASUS I
Gereg. v. 366 tot 384

H. SIRICIUS
Gereg. v. 384 tot 398

H. ANASTASIUS I
Gereg. v. 398 tot 402

H. INNOCENTIUS I
Gereg. v. 402 tot 417.

H. ZOSIMUS
Gereg. v. 417 tot 418

H. BONIFACIUS I
Gereg. v. 418 tot 422

H. CELESTINUS
Gereg. v. 422 tot 432

H. SIXTUS III
Gereg. v. 432 tot 440

H. LEO I de Groote
Gereg. v. 440 tot 461

H. HILARIUS
Gereg. v. 461 tot 468.

H. SIMPLICIUS
Gereg. v. 468 tot 483.

H. FELIX III
Gereg. v. 483 tot 492.

H. GELASIUS I
Gereg. v. 492 tot 496

H. ANASTASIUS II
Gereg. v. 496 tot 498

H. SYMMACHUS
Gereg. v. 498 tot 514

H. HORMISDAS
Gereg. v. 514 tot 523

H. JOHANNES I
Gereg. v. 523 tot 526

H. FELIX IV
Gereg. v. 526 tot 530

BONIFACIUS II
Gereg. v. 530 tot 532

JOHANNES II.
Gereg. v. 535 tot 535.

H. AGAPETUS
Gereg. v. 535 tot 536

H. SILVERIUS
Gereg. v. 536 tot 538

VIGILIUS
Gereg. v. 538 tot 555.

PELAGIUS I
Gereg. v. 555 tot 560.

JOHANNES III
Gereg. v. 560 tot 573

BENEDICTUS I
Gereg. v. 574 tot 578.

PELAGIUS II
Gereg. v. 578 tot 590

H. GREGORIUS
de Groote
Gereg. v. 590 tot 604

SABINIANUS
Gereg. v. 604 tot 606.

BONIFACIUS III
Gereg. v. 607 tot 607.

BONIFACIUS IV
Gereg. v. 607 tot 615

H. ADEODATUS I
Gereg. v. 615 tot 618.

BONIFACIUS V
Gereg. v. 618 tot 625

HONORIUS I
Gereg. v. 625 tot 638

SEVERINUS
Gereg. v. 640 tot 640.

JOHANNES IV
Gereg. v. 640 tot 642

THEODORUS I
Gereg. v. 642 tot 649

H. MARTINUS I
Gereg. v. 649 tot 655

H. EUGENIUS I
Gereg. v. 654 tot 657

H. VITALIANUS
Gereg. v. 657 tot 672

ADEODATUS II
Gereg. v. 672 tot 676

DONUS I
Gereg. v. 676 tot 678

H. AGATHO
Thaumaturgus
Gereg. v. 678 tot 682

H. LEO II
Gereg. v. 682 tot 683

H. BENEDICTUS II
Gereg. v. 684 tot 685

JOHANNES V
Gereg. v. 685 tot 686

CONON
Gereg. v. 686 tot 687

H. SERGIUS I
Gereg. v. 687 tot 701

JOHANNES VI
Gereg. v. 701 tot 705

JOHANNES VII
Gereg. v. 705 tot 707

SISINIUS
Gereg. v. 708 tot 709

CONSTANTINUS I
Gereg. v. 708 tot 715

H. GREGORIUS II
Gereg. v. 715 tot 731

H. GREGORIUS III
Gereg. v. 731 tot 741

H. ZACHARIAS
Gereg. v. 741 tot 752

STEPHANUS II
Gereg. v. 752 tot 752

STEPHANUS III
Gereg. v. 752 tot 757

H. PAULUS I
Gereg. v. 757 tot 767

CONSTANTINUS
Gereg. v. 765

STEPHANUS IV
Gereg. v. 763 tot 772

ADRIANUS I
Gereg. v. 772 tot 795

LEO III
Gereg. v. 795 tot 816

STEPHANUS V
Gereg. v. 816 tot 817

H. PASCHALIS I
Gereg. v. 817 tot 824

EUGENIUS II
Gereg. v. 824 tot 827

VALENTINUS
Gereg. v. 827 tot 827

GREGORIUS IV
Gereg. v. 828 tot 844

SERGIUS II
Gereg. v. 844 tot 847

H. LEO IV
Gereg. v. 847 tot 855

BENEDICTUS III
Gereg. v. 855 tot 858

NICOLAAS de Groote
Gereg. v. 858 tot 867

ADRIANUS II
Gereg. v. 867 tot 872

JOHANNES VIII
Gereg. v. 872 tot 882

MARTINUS II
Gereg. v. 882 tot 884

ADRIANUS III
Gereg. v. 884 tot 885

STEPHANUS VI
Gereg. v. 885 tot 892

FORMOSUS
Gereg. v. 891 tot 896

BONIFACIUS VI
Gereg. v. 896 tot 896

STEPHANUS VII
Gereg. v. 896 tot 897

ROMANUS
Gereg. v. 897 tot 897

THEODORUS II

Gereg. v. 898 tot 898

JOHANNES IX

Gereg. v. 898 tot 900

BENEDICTUS IV

Gereg. v. 900 tot 903

LEO V

Gereg. v. 903 tot 903

CHRISTOPHORUS

Gereg. v. 903 tot 904

SERGIUS III

Gereg. v. 904 tot 911

ANASTASIUS III

Gereg. v. 911 tot 913

LANDO

Gereg. v. 914 tot 914

JOHANNES X

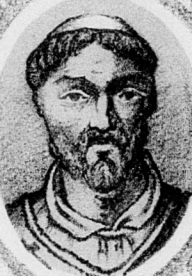
Gereg. v. 914 tot 929

LEO VI
Gereg. v. 933 tot 929

STEPHANUS VIII
Gereg. v. 929 tot 931

JOHANNES XI
Gereg. v. 931 tot 936

LEO VII
Gereg. v. 936 tot 939

STEPHANUS IX
Gereg. v. 939 tot 943

MARTINUS III
Gereg. v. 943 tot 946

AGAPETUS II
Gereg. v. 946 tot 955

JOHANNES XII
Gereg. v. 956 tot 964

LEO VIII
Gereg. v. 964 tot 965

BENEDICTUS V
Gereg. v. 965 tot 965

JOHANNES XIII
Gereg. v. 965 tot 972

BENEDICTUS VI
Gereg. v. 972 tot 974

BONIFACIUS VII

DONUS
Gereg. v. 974 tot 974

BENEDICTUS VII
Gereg. v. 975 tot 983

JOHANNES XIV
Gereg. v. 983 tot 984

JOHANNES XV
Gereg. v. 984 tot 985

GREGORIUS V
Gereg. v. 986 tot 989

SYLVESTER II
Gereg. v. 999 tot 1003

JOHANNES XVII
Gereg. v. 1003 tot 1003

JOHANNES XVIII
Gereg. v. 1004 tot 1009

SERGIUS IV
Gereg. v. 1009 tot 1012

BENEDICTUS VIII
Gereg. v. 1012 tot 1024

JOHANNES XIX
Gereg. v. 1024 tot 1033

BENEDICTUS IX
Gereg. v. 1033 tot 1044

GREGORIUS VI
Gereg. v. 1044 tot 1046

CLEMENS II
Gereg. v. 1046 tot 1047.

DAMASUS II
Gereg. v. 1048 tot 1048

H. LEO IX
Gereg. v. 1048 tot 1054

VICTOR II
Gereg. v. 1054 tot 1057

STEFHANUS X
Gereg. v. 1057 tot 1058

NICOLAAS II
Gereg. v. 1058 tot 1061

ALEXANDER II
Gereg. v. 1061 tot 1073

H. GREGORIUS VII
Gereg. v. 1073 tot 1085

VICTOR III
Gereg. v. 1086 tot 1087

URBANUS II
Gereg. v. 1087 tot 1099

PASCHALIS II
Gereg. v. 1099 tot 1118

GELASIUS II
Gereg. v. 1118 tot 1119

CALIXTUS II
Gereg. v. 1119 tot 1124

HONORIUS II
Gereg. v. 1124 tot 1130

INNOCENTIUS II
Gereg. v. 1130 tot 1143

CELESTINUS II
Gereg. v. 1143 tot 1144

LUCIUS II
Gereg. v. 1144 tot 1145

EUGENIUS III
Gereg. v. 1145 tot 1153

ANASTASIUS IV
Gereg. v. 1153 tot 1154

ADRIANUS IV
Gereg. v. 1154 tot 1156

ALEXANDER III
Gereg. v. 1159 tot 1181

LUCIUS III
Gereg. v. 1181 tot 1185

URBANUS III
Gereg. v. 1185 tot 1187

GREGORIUS VIII
Gereg. v. 1187 tot 1187

CLEMENS III
Gereg. v. 1187 tot 1191

CELESTINUS III
Gereg. v. 1191 tot 1198

INNOCENTIUS III
Gereg. v. 1198 tot 1216

HONORIUS III
Gereg. v. 1216 tot 1227

GREGORIUS IX
Gereg. v. 1227 tot 1241

CELESTINUS IV
Gereg. v. 1241 tot 1241

INNOCENTIUS IV
Gereg. v. 1243 tot 1254

ALEXANDER IV
Gereg. v. 1254 tot 1261

URBANUS IV
Gereg. v. 1261 tot 1264

CLEMENS IV
Gereg. v. 1265 tot 1268

GREGORIUS X
Gereg. v. 1271 tot 1276

INNOCENTIUS V
Gereg. v. 1276 tot 1276

ADRIANUS V
Gereg. v. 1276 tot 1276

JOHANNES XXI
Gereg. v. 1277 tot 1277

NICOLAAS III
Gereg. v. 1277 tot 1280

MARTINUS IV
Gereg. v. 1281 tot 1285

HONORIUS IV
Gereg. v. 1285 tot 1287

NICOLAAS IV
Gereg. v. 1288 tot 1292

CELESTINUS V.
(doet afstand.)
Gereg. v. 1294 tot 1294

BONIFACIUS VIII
Gereg. v. 1294 tot 1303

BENEDICTUS X
Gereg. v. 1303 tot 1303

CLEMENS V
Gereg. v. 1305 tot 1314

JOHANNES XXII
Gereg. v. 1316 tot 1334

BENEDICTUS XI
Gereg. v. 1334 tot 1342

CLEMENS VI
Gereg. v. 1342 tot 1352

INNOCENTIUS VI
Gereg. v. 1352 tot 1362

URBANUS V
Gereg. v. 1362 tot 1370

GREGORIUS XI
Gereg. v. 1370 tot 1378

URBANUS VI
Gereg. v. 1378 tot 1386

CLEMENS VII
Gereg. v. 1378 tot 1394

BENEDICTUS XII
Gereg. v. 1394 tot 1398

BONIFACIUS IX
Gereg v. 1398 tot 1404

INNOCENTIUS VII
Gereg v. 1404 tot 1406

GREGORIUS XII
Gereg v. 1406 tot 1409

ALEXANDER V
Gereg v. 1409 tot 1410

JOHANNES XXIII
Gereg. v. 1410 tot 1415

MARTINUS V
Gereg v. 1417 tot 1431

EUGENIUS IV
Gereg v. 1431 tot 1447

NICOLAAS V
Gereg. v. 1447 tot 1455

CALIXTUS III
Gereg v. 1453 tot 1458

PIUS II
Gereg. v. 1458 tot 1464

PAULUS II
Gereg. v. 1464 tot 1471

SIXTUS IV
Gereg. v. 1471 tot 1484

INNOCENTIUS VIII
Gereg. v. 1484 tot 1492

ALEXANDER VI
Gereg. v. 1492 tot 1503

PIUS III
Gereg. v. 1503 tot 1503

JULIUS II
Gereg. v. 1503 tot 1513

LEO X
Gereg. v. 1513 tot 1521

ADRIANUS VI
Gereg. v. 1522 tot 1523

CLEMENS VII
Gereg v 1523 tot 1534

PAULUS III
Gerez. v. 1534 tot 1549

JULIUS III
Gereg v. 1550 tot 1555

MARCELLUS II
Gereg v 1555 tot 1555

PAULUS IV
Gereg. v. 1555 tot 1559

PIUS IV
Gereg. v. 1559 tot 1565

H. PIUS V
Gereg v, 1566 tot 1572

GREGORIUS XIII
Gereg. v. 1572 tot 1585

SIXTUS V
Gereg. v. 1585 tot 1590

URBANUS VII
Gereg. v. 1590 tot 1590

GREGORIUS XIV
Gereg. v. 1590 tot 1591

INNOCENTIUS IX
Gereg. v. 1591 tot 1591

CLEMENS VIII
Gereg. v. 1592 tot 1605

LEO XI
Gereg. v. 1605 tot 1605

PAULUS V
Gereg. v. 1605 tot 1621

GREGORIUS XV
Gereg. v. 1621 tot 1623

URBANUS VIII
Gereg. v. 1623 tot 1644

INNOCENTIUS X
Gereg. v. 1644 tot 1655

ALEXANDER VII
Gereg. v. 1655 tot 1667

CLEMENS IX
Gereg. v. 1667 tot 1669

CLEMENS X
Gereg. v. 1670 tot 1676

INNOCENTIUS XI
Gereg. v. 1676 tot 1689

ALEXANDER VIII
Gereg. v. 1689 tot 1691

INNOCENTIUS XII
Gereg. v. 1691 tot 1700

CLEMENS XI
Gereg. v. 1700 tot 1721

INNOCENTIUS XIII
Gereg. v. 1721 tot 1724

BENEDICTUS XIII
Gereg. v. 1724 tot 1730

CLEMENS XII
Gereg. v. 1730 tot 1740

BENEDICTUS XIV
Gereg v. 1740 tot 1758

CLEMENS XIII
Gereg. v. 1758 tot 1769

CLEMENS XIV
Gereg. v. 1769 tot 1774

PIUS VI
Gereg v. 1775 tot 1799

PIUS VII
Gereg. v. 1800 tot 1823

LEO XII
Gereg. v. 1823 tot 1829

PIUS VIII
Gereg. v. 1829 tot 1830

GREGORIUS XVI
Gereg. 1831 tot 1846

PIUS

IX

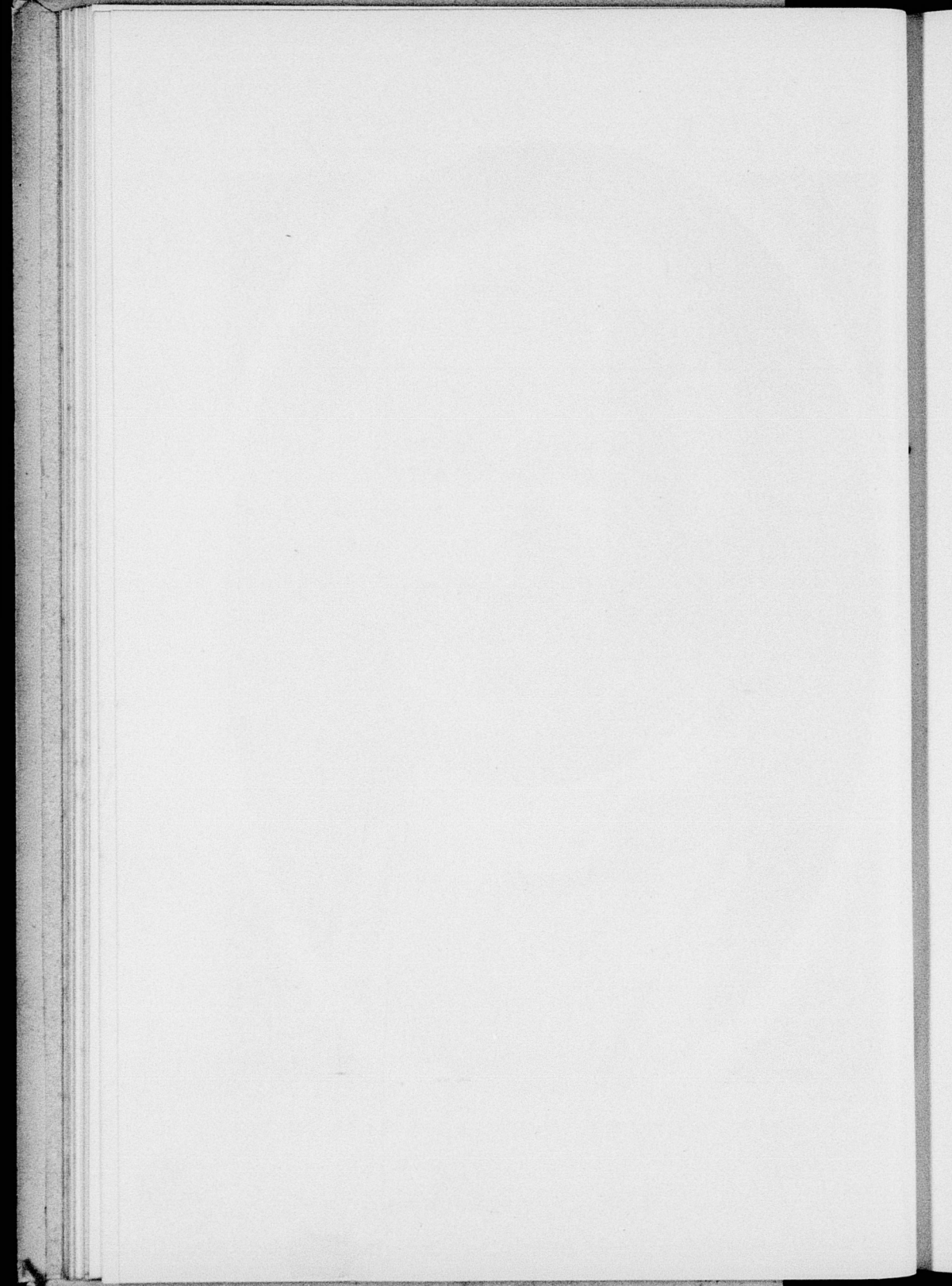
Geregeerd van 1846 tot 1878.

L E O

XIII

Regeerend van af 1878.

Wanneer wij bij nevenstaande portretten der Pausen eenige regelen voegen, kunnen wij niet anders dan in het kort aanstippen welke dier kerkvoogden de allervoornaamste waren, welke Pausen door hun regeering de Katholieke kerk den grootsten luister verleenden.

Want al staan allen als plaatsbekleeders van Christus even hoog, al zijn aller uitspraken als Paus even onfeilbaar, al is de waardigheid van den eenen niet minder dan van den anderen, toch is er natuurlijk verschil in gaven, verschil in inzicht, verschil in bekwaamheid, waar het naast het geestelijk leven het stoffelijk betreft.

Gaan wij de roemrijke geschiedenis der Pausen na, dan zien wij zonneklaar, hoe juist in de meest bewogen tijden, de grootste mannen den stoel van Petrus innamen.

Daarin blinkt Gods macht op treffende wijze. Hij leidt de kerk, door Hem gesticht. Hij blijft haar bij, al dreigen de gevaren, Hij schenkt haar kracht ze te doorstaan.

En die kracht schenkt Hij haar in de Pausen, dien zichtbaren bijstand kunnen wij lezen in het lot dier opperherders die de eeuwen door, onverwrikt de kerk leidden die honderden jaren, in steeds hernieuwd leven, bestuurden, wat Christus in hunne handen legde.

Petrus bracht zijn zetel dra van Antiochië, waar hij dien eerst had gevestigd over naar Rome, en van dit oogenblik werd Rome eerst in waarheid die CITTA ETERNA de „eeuwige stad.” Waar de stoffelijke belangen der menschheid vroeger hun middelpunt vonden, vloeiden nu de geestelijke samen; vanwaar vroeger met

eene twijfelachtige beschaving, Romeinsche legerscharen trokken naar delandender wereld, stroomde nu de rijkste zegen over de volkeren, de zegen die hen opheffend uit het stof, begiftigde met het teeken der vrijheid „*IN LIBERA FRONTE*” op het vrije voorhoofd, dat zij van nu af aan, fier op hun Romeinschen adel, overal konden toonen, als vrije, zelfbewuste christenen.

PETRUS, de eerste Paus, volgde zijnen Meester op en na, tot de marteldood hem het eeuwige leven schonk. Treffend verzinlijkt de kerk dien overgang van het tijdelijke naar het eeuwige, door den sterfdag der Heiligen te noemen hun dies natalis, hun geboortedag. De kleine gemeente breide zich steeds uit, nieuwe Pausen volgden hun voorgangers op, mannen vol deugd en heiligheid, gingen de geloovigen voor op den weg ter zaligheid, velen van hen verwierven de martelaarskroon, en werden door de kerk geplaatst onder de Heiligen, totdat in het jaar 312 door Keizer Constatijn de kerk in een beteren uiterlijken toestand kwam. In genoemd jaar n. m. schonk de keizer het Lateraan met inkomsten aan de Pausen en zelf verplaatste hij zijn zetel naar Bijzantium (Constantinopel) zoodoende voorkomende, dat de twee groote machten der Christenheid op eene plaats hun zetel hadden.

Heeft de kerk steeds aanvallen te verduren gehad van buiten, ook van binnen moest zij herhaaldelijk zich toerusten ten strijde, scheuringen en ketterijen kwamen, helaas, te vaak voor, de hoogmoed des wetens vervoerde zoo menigeen tot zondig verzet, tegen de geopenbaarde waarheid. Gelukkig, dat deze een verdediger vond in den Bisschop van Rome. Al vaardigde Keizer Valentianus eerst in Nov. 367 een decreet uit, krachtens hetwelk de Bisschop van Rome de twisten der overige Bisschoppen moest onderzoeken en beslechten, reeds lang, jaren en jaren te voren had hij dit krachtens zijn Goddelijke zending gedaan. Zoo stonden de Pausen op hun post en verdedigden de Kerk tegen de ketterijen, zooals b.v. de H. DAMASUS zich vooral kante tegen de Arianen, Sabellianen

Apollinaristen, Photinianen enz. Anderen weder voerden wetten in van innerlijken aard; Zoo riep SIRICIUS een synode bijeen te Rome waarop in 386 het celibaat (den ongehuwden staat) der geestelijken werd besloten.

INNOCENTIUS I, een dier Pausen, die in de geschiedenis met bijzonderen roem vermeld worden, verscherpte dit gebod nog met verschillende andere, betrekking hebbende op de tucht in de Kerk. Krachtig streed hij tegen de Ketteren en legde bijzonderen nadruk op den macht van den H. Stoel om te beslissen, waar men het over geloofszaken niet eens kon worden.

INNOCENTIUS heeft de kerk, die hem onder de Heiligen stelde, 15 jaren glorievol geregeerd. Hij was opgewassen tegen den zwaren taak die hij te vervullen had, handhaafde de waardigheid van den apostolischen zetel en was door deugd, wetenschap en werkzaamheid een verstralend licht. Van hem zijn bewaard gebleven 42 brieven, en zijne beslissingen en uitspraken hebben steeds groot gezag gehad, in zake kerkelijke tucht en kerkelijk recht. Niemand kan zijne groote eigenschappen ontkennen, slechts zijne vijanden, ergeren zich over de groote kracht en werkzaamheid, die hij tot heil der kerk ontvouwde.

Bij verkiezing van BONIFACIUS I had zich EULALIUS door eene andere partij doen kiezen, en eerst toen Keizer HONORIUS zich er mee bemoeide, kwam Bonifacius in het volle genot van zijn recht. Hoe eerlijk alles ook in zijn werk ging, toch moeten wij hier de tusschenkomst van den keizer betreuren, want daardoor nam de wereldlijke macht ten opzichte van de geestelijke een plaats in, die gevaarlijk voor de kerk moest worden. Daarom overlegde de Paus met den Keizer, dat in geval er twee Pausen werden gekozen, geen van beiden het zou worden, maar dat de geestelijkheid en het volk een nieuwe keuze zouden doen. Ook verdedigde deze Paus zich krachtig tegen eene poging om de Illyrische bisdommen te onttrekken aan de Romeinsche Jurisdicte.

Onder den H. CELESTINUS werd het Concilie van EPHÈSE gehouden, waarbij NESTORIUS, bisschop van Constantinopel, werd veroordeeld, daar hij dwaalleer had verkondigd omtrent de H. Maagd, die op genoemd Concilie Moeder Gods verklaard werd.

Daar ook nog LEO I. DE GROOTE, meermalen geschillen omtrent het primaatschap had uit den weg te ruimen, gaf Keizer Valentianus III den 6en Juni 445 een wet, waarbij het primaatschap van den Roomschen Bisschop werd ERKEND, en onder bescherming des Keizers geplaatst. Het was noodig dit te herhalen, want nog steeds werd de Kerk geteistert door dwalingen. Wel overwonnen de Pausen, maar de strijd was hard en langdurig, en al hun wereldwijsheid hadden zij noodig, om de gemeente van Christus voor dwaalleer te behoeden, om een scheiding der kerk te voorkomen. Daarom liet deze Paus het concilie van 451 van Chalcedonië in Klein-Azië houden, waar Eutyches en Dioscorus werden veroordeeld daar zij de dubbele natuur van Christus loochenden.

Maar niet alleen van binnen, ook van buiten dreigde gevaar. Atilla, de machtige koning der Hunnen, de Geesel Gods naderde in 452 Rome, alles verwoestend en plunderend, wat in zijn weg lag. Ook de H. Stad zou zijn buit zijn geworden, wanneer niet de Paus het dreigend onheil had afgewend, Hij ging den Vorst tegemoet buiten de poorten der stad en bezwoer hem haar te sparen. Door de waardigheid van den Priester getroffen, trok Atilla terug. En toen een paar jaar later Geuserik de stad bedreigde wist dezelfde Paus haar wel niet geheel te redden, maar toch verkreeg hij, dat Rome door de Vandalen meer werd ontzien, dan dit vernielend volk gewoon was.

Deze groote kerkvoogd, die zoo alzijdig gewerkt had voor het heil der kerk, die haar naar buiten verdedigde, van binnen regelde, die door woord en daad, door apostolische brieven en door leerredenen het geloof had bevorderd werd door BENEDICTUS XVI onder de belijders der kerk geplaatst.

Onder SIMPLICIUS breidden zich de ketterijen nog steeds uit en al werden zij door den Paus krachtig bestreden, het zag er voor de Kerk niet rooskleurig uit. Daarbij kwam nog de onzekere staatkundige toestand van Europa sinds 476 het West-Romeinsche Keizerrijk had opgehouden te bestaan, want de wereldlijke macht moest in tijden van woeling op kerkelijk gebied den Paus bijstaan en de Kerk steunen, zooals de mindere tegenover de meerdere verplicht was. Maar, nu de voornaamste macht had opgehouden te bestaan, was men vaak overgeleverd aan mindere vorsten, die wanneer zij de orthodoxe leer of het ARIANISME of eenige andere Ketterij aanhingen, hun onderdanen wilden dwingen te volgen, zooals b. v. de Vandalenkoning Hunerich Genserik's zoon, deed onder het Pauschap van Felix III. Diens opvolger GELASIUS I is beroemd door zijn geschrift, waarin hij de twee naturen in Christus behandelt, en bekend door de instelling van den Feestdag van Maria Lichtmis, ook dichte hij verscheidene hymnen en stierf als heilige in 496, hetzelfde jaar waarin de Frankenkoning Clovis zich liet doopen. De tweede Paus na Gelasius, SIJM-MACHUS is vooral bekend door den jaren langen strijd, dien hij te voeren had tegen zijn mededinger Laurentius, welke gesteund werd door den Ariaanschen Koning Theoderich (Diederik van Beru), Die strijd werd beslist geheel ten voordeele van den wettigen Kerkvoogd Symmachus. Zoo zegevierde steeds meer de waarheid over de Ketterijen, vooral toen Kloosterorden als van den H. BENEDICTUS, werden opgericht. En, nadat Keizer Anastasius, den fellen tegenstander van Rome in 518 gestorven was en opgevolgd door Justinus, duurde het niet lang of de laatste verzoende zich met Paus Hormisdas en onder algemeen gejubel werd op witten Donderdag 519 de Kerkelijke verzoening tusschen Oosten en Westen gevierd, nadat het schisma 35 jaren geduurd had. Maar het Arianisme leefde nog en vond zelfs een machtige beschermer in bovengenoemden Theoderik, die Paus JOHANNES I, wien hij

dwong tot eene reis naar Constantinopel en zochten maatregelen tegen de Arianen, in de gevangenis liet werpen, waar de kerkvoogd stierf. Het gevaar voor de onafhankelijkheid van den H. Stoel, dat een oogenblik dreigde, toen de Koning na Johannes' dood FELIX IV eigenmachtig benoemde tot Paus, werd gelukkig weldra afgewend, door het verzet van Geestelijken en leeken, zoodat de keuze des Konings, eerst door hen goedgekeurd moest worden, aler Felix als wettig gekozen Paus werd beschouwd. Echter kwamen er bij de keuze van BONIFACIUS II en ook van JOHANNES II weer nieuwe twisten met tegenpartijen voor, die decreten veroorzaakten, waardoor de Pauskeuze steeds beter geregeld werd.

Zonder moeielijkheid besteeg dan ook AGAPETUS I den Pauselijken zetel, maar bestuurde de Kerk slechts 10 maanden. Hij stierf in Constantinopel, waarheen hij getrokken was, om te trachtenden Keizer Justinianus gunstiger te stemmen ten opzichte van den Oostgothischen Koning Theodaat.

Toen de Paus in Constantinopel den nieuwgekozen patriarch Anthimus afzette, ontstond een vijandschap tusschen Keizerin Theodora en den Paus, die op diens opvolger SILVERIUS overging, zoodat de laatste gevangenis- en ballingschap moest verduren; Het is in zoovele gevallen, zooals ook hier, een heerlijk schouwspel, te zien hoe standvastig de Pausen blijven volharden in hun geloof, hoe krachtig zij zich steeds verzetten tegen elken aanval, ook van den machtigsten vorst der wereld.

Hard heeft VIGILIUS het moeten bezuren, dat hij bij Silverius' leven zich door de keizerin Theodora liet overhalen tegen den wettigen Paus op te treden. Later zelf wettig gekozen, heeft hij in 7 jarige ballingschap en voortdurend wisselende strijd met den Keizer zwaar geboet voor zijn misstap.

Een Romein, afstammend van eene zeer voorname familie, schitterend in de wereld, en in de Kerk, wiens moeder Sylvia onder

de Heiligen werd opgenomen, evenals twee zusters zijns vaders was GREGORIUS I, de Grootte bijgenaamd, Groot was hij door zijn zelfverloochening en zijn machtontwikkeling in het welzijn der Kerk. Begaafd met groote talenten en na een uitstekende opvoeding te hebben genoten, verliet hij dra de wereld om het ordekleed der Benedictijnen aan te nemen. Maar niet lang nog had hij dit gedragen of de Paus riep hem tot gewichtige zendingen en later werd hij, ondanks zijn hevige tegenstand en vlucht, met algemeene stemmen tot Paus uitgeroepen. Krachtig bestreed hij het schisma en bracht het zeer veel nader tot de verzoening. Zelf levend in de strengste onthouding, deelde hij ruimschoots aan anderen mee, „Vader der Monniken” zooals hij genoemd werd, noemde hij zich zelf „Knecht der Knechten Gods” voerde den Gregoriaansche zang in, zond missionarissen naar het verre land der Angelen (Engeland), waar zij met groot gevolg predikten en bevorderde evenzeer krachtig de verkondiging des Christendoms in het land der Franken. Krachtdadig werkend, zich offerend en daarbij worstelend met een zwak lichaam, heeft hij in de jaren zijner regeering een schitterend voorbeeld gegeven van nederigheid en verheven deugd, stralend in den hoogsten waardigheidsbekleeder op aarde. De Kerk vereert hem onder hare heiligen.

Evenals deze groote Paus en diens voorgangers hebben zijne opvolgers herhaaldelijk te strijden gehad tegen de Keizers van het Oost-Romeinsch Rijk en de Patriarchen van Constantinopel, die beiden te grooten invloed wilden hebben. Dit werkte schadelijk voor de Kerk, vandaar de twisten, die telkens, vooral onder HONORIUS I opkwamen. Onder diens bestuur kwam eene nieuwe Ketterij op, Monotheletismus die naast de vele reeds bestaande den Pausen nieuwe bekommering bracht. Vaak grepen de Patriarchen van Constantinopel dergelijke dwalingen aan, om hun macht uit te breiden, maar steeds wist de H. Stoel zich te handhaven als de hoogste macht in de Kerk. Zoo moet THEODOOR I, de eerste

Paus zijn geweest, die den titel „Summus Pontifex” „Hoogste Priester” voerde en dien debisschoppen niet meer noemden „Broeder” maar „Vader”

MARTINUS I hield dra na zijne wijding eene Sijnode in het La-teraan waarbij het Monotheletismus werd veroordeeld. De Keizer hierdoor vertoornd, zond zijn veldheer Olympius met de opdracht, den Paus te vermoorden. Toen dit door een wonder mislukte en Olympius tot inkeer kwam, werd een tweede afgezonden, Theodorus Calliopa, en door hem werd de Paus gevangen genomen, ontvoerd, in den Kerker geworpen, op de gruwelijkste manier beledigd en in Constantinopel door onwaardige rechters ter dood veroordeeld. Maar tot de uitvoering van dit vonnis liet men het niet komen, hoezeer de vrome Paus daarnaar verlangde. Nog maanden lang leed hij honger en dorst en koude in de gevangenis, tot eindelijk het uitgeputte lichaam bezweek als martelaar voor het ware geloof. Onder zijn tweeden opvolger, H. VITALIANUS, kwam de vereeniging tusschen de Grieksche en de Romeinsche Kerk (tijdelijk) tot stand. Om aan het Monotheletisme waartegen Martinus I zich zoo krachtig verzet had een eind te maken beriep H. AGATHO in 680 een Algemeen Concilie, het zesde, dat te Constantinopel die dwaling veroordeelde, en in JEZUS CHRISTUS twee willen eenen Goddelijken en eenen menschelijken erkende.

De regeering van SERGIUS I is voor ons bijzonder belangrijk, omdat hij in 696 Willebrod uit Engeland naar de Friezen zond, ten einde ze te bekeeren. Want ook in het Noordelijk Germanië werd van nu af met ijver het Geloof verkondigd. Engeland was reeds het eiland der Heiligen en toen onder Paus GREGORIUS II de H, Bonifacius naar Friezen en Germanen trok, werd zijn werkzaamheid op de vruchtbaarste wijze gezegend. Dezelfde Gregorius II verzette zich met kracht tegen Keizer Leo III, den Isaurier, die de beelden uit de kerken wilde werwijderen en, de daad hij den wil voegende, een waren beeldenstorm begon. In dezen strijd vond zoowel Gregorius II als zijn opvolger GREGORIUS III steun bij Karel Mar-

tel, die daarvoor den titel „Allerchistelijksten Koning” verwierf, welke titel sinds op de Fransche Koningen overging. Zoo vond de Paus voortaan steun bij de Frankische Vorsten. Want de tijden veranderden. De Oost-Romeinsche Keizers kregen meer en meer hun handen vol om het steeds meer tot verval komende Rijk te besturen, de Longobarden in het Noorden van Italië vielen herhaaldelijk in 's Pausen grondgebied en tot driemaal toe moest Paus ZACHARIAS al zijne welsprekendheid aanwenden om ze van roof en plundering af te houden. En daar de Merovingische Koningen steeds meer verweekelijkten, verhief de Paus den Major-Domus Pepijn tot koning, na Childerik III te hebben afgezet.

Dat dit goed was gehandeld bleek onder STEPHANUS III, de tweeden opvolger van den grooten paus Zacharias, daar toen het Exarchaat en Rome tot tweemaal toe werden verdedigd door Pepijn tegen de Longobarden. Nadat deze verslagen waren, schonk Pepijn het Exarchaat aan den Paus.

STEPHANUS IV werd eerst gekozen na een vrij langen strijd, waarin eindelijk de tegenpaus Constantinus werd overwonnen. Om de keuze des te ordelijken te doen geschieden beval Stephanus, dat voortaan de Paus alleen door de Geestelijken en uit de kardinalen mocht gekozen worden. Ook deze Paus had met de Longobarden te kampen wier Koning Desiderius hem zelfs een tijdlang in de gevangenis heeft doen zetten. Toen Desiderius onder Paus Adrianus I weer Ravenna innam en in de Pauselijke staten viel, kwam Karel de Groote naar Italië, onzette den Paus en zette Desiderius in een Klooster, waar deze tot zijn dood bleef. Hiermede eindigde de regering der Longobarden in Italië.

In 787 werd het tweede Concilie van Nicea gehouden, waar men bepaalde, op welke wijze men de beelden der Heiligen mocht vereeren. Hierdoor kwam er een eind aan de scheuring, die het Oosten en het Westen gescheiden had.

Was Karel de Groote meermalen naar Italië getrokken,

om Adriaan, dien hij zeer beminde, te beschermen, niet minder krachtig steunde hij diens opvolger LEO III. Twee neven van den vorigen Paus, die door Leo in hun macht beperkt werden, spanden tegen hem samen, namen hem gevangen, mishandelden zijne eerwaardige persoon, en brachten valsche beschuldigingen tegen hem in. Door Karel's toedoen werd de onschuld des Pausen bewezen, en uit dank zalfde Leo, op Kerstnacht 800, Karel tot Keizer.

Zoo ontstond het Roomsche Keizerrijk, dat als Eerste Wereldlijke Mogendheid in nauwe vereeniging met de Kerk, strekken zou, haar te steunen, om op zijn beurt door haar gesteund te worden. Geen Keizer zonder de Pauselijke wijding van nu af. Het Oost-Romeinsche Rijk zou nog jaren en eeuwen leven, maar steeds verzwakt, steeds meer de ontbinding nabij. Nu verrees een nieuwe wereldmacht, de eerste wereldlijke macht, die het Katholicisme zou steunen en helpen verbreiden als den basis, waarop zij gegrond was. Terwijl door Pepijn's werken de Roomsche Paus een gebied had, waarover hij als wereldlijk vorst ook regeerde, om zoo vrij en onafhankelijk zijn geestelijk gezag te kunnen uitoefenen, zou de Roomsche Keizer den Paus steunen in het besturen der geloovigen in zijn wereldlijk gebied.

Wel was het noodig, dat de Pausen meer en meer onafhankelijk werden van den invloed der Vorsten. Want steeds heeft het Pausdom blootgestaan aan aanvallen van alle zijden en indien het niet Goddelijk van Oorsprong was, ware het stellig reeds vóór eeuwen bezweken. PASCHALIS I had weder te kampen met den Griekschen beeldenstrijd en toen die in 842 onder het Pauschap van GREGORIUS IV door toedoen van Keizerin Theodora geëindigd was, had SERGIUS II te strijden met Lodewijk, den zoon van Lotharius, terwijl de H. LEO IV slechts door buitengewone moed Rome van de verwoesting wist te bevrijden, waarmee de Saracenen de H. Stad bedreigden. Deze groote Paus bouwde ook bij het Vaticaan eene nieuwe stad, de Leoninische genoemd en

omringde alles door een muur, om zoodoende zich beter tegen invallen te kunnen verdedigen.

Na korten strijd met een tegenpaus, beklom **BENEDICTUS III** den troon als opvolger van Leo IV en werd op zijn beurt opgevolgd door **NICOLAAS I DEN GROOTEN**. In goede verstandhouding met Keizer Lodewijk, had hij een harden strijd te verduren in Constantinopel, waar Photius zich onrechtmatig had meester gemaakt van den Bisschopzetel. Ten slotte echter overwon de Paus, evenals in zijn strijd tegen Koning Lotharius die zijn vrouw had verstooten, maar verplicht werd haar weder tot zich te nemen. Want geen onderdrukte zocht vergeefs bij hem hulp; voor overmacht week hij nooit. Hij beschermde het Christelijk huwelijk, en hoe zachtmoedig ook, was hij de schrik der boozen.

Onder **ADRIANUS II** wilde Lotharius zich weder van zijne vrouw laten scheiden, maar lang duurde zijn slecht leven niet meer, daar hij terugkomende van Rome, waar hij vergeefs den Paus had trachten over te halen, in 869 te Piacenza stierf! In hetzelfde jaar werd te Constantinopel het 8ste Algemeene Concilie gehouden, waarop Photius veroordeeld werd. Dit is het laatste algemeene Concilie in het Oosten gehouden. Want Photius' leer, hoewel veroordeeld, bleef voort- en naverken, was de oorzaak van het schisma dat nu nog het Oosten van het Westen scheidt. Reeds onder **JOHANNES VIII** beklom hij weer den bisschoppelijken zetel te Constantinopel en hield daar zelfs in 879 een Concilie, dat later door den Paus als niet geldig werd verklaard, en waarbij hij zich feitelijk met den Paus op één lijn wilde stellen. Hoe groot **JOHANNES** ook was, hoe juist zijn blik, hoe krachtig zijn energieën wil, hij vond bij den strijd der partijen en vorsten in West-Europa nergens steun. Hij werd den 15 Dec. 882 vermoord door een zijner bloedverwanten, die hem haatte, daar hij het oppergezag van den Paus verdedigde.

Te beginnen met **MARTINUS II** kregen de Romeinsche groo-

ten overwegenden invloed op de Pauskeuze, terwijl die der Fran-
kische Vorsten verminderde. De invloed der eenen was al even
gevaarlijk als die der anderen, want de Romeinsche adel was ver-
deeld in partijen, die voortdurend, twisten, zoodat nu bij de Paus-
keuze meermaalen groote oneenigheden voorkwamen. Zoo bij die van
FORMOSUS, die vermoord werd. Zijn lijk dat in den Tiber was
geworpen, maar weer opgevischt werd door Paus STEPHANUS VII,
die zich zijn hooge waardigheid niet waardig toonde, met smaad
bejegend. Velen beschouwen het lot van STEPHANUS dan ook als een
rechtmatige straf voor die daad. Door partijzucht aan het bewind ge-
komen, viel hij ook door partijhaat, hij werd bij een oproer uit de
Kerk gesleekt, in de gevangenis geworpen en geworgd. Ook
ROMANIUS en waarschijnlijk THEODORUS II werden vermoord.

De 10^e Eeuw bracht veel verwarring. Partijschappen, verdeel-
den Rome, de boosheid en de zonde heerschten in Italië en de
Pausen hadden de grootste standvastigheid en wilskracht noodig
om staande te blijven en de Kerk onafhankelijk te besturen. Ve-
len kwamen gewelddadig om het leven of leden gevangenis en
vervolging. Of ook, de partijen wisten hun gunsteling op den
Pauselijkenzetel te brengen, zooals met JOHANNES XI het geval
was, en ieder kan nagaan, hoe schadelijk dit voor de Kerk moest
werken. Nog nadeeliger was de verheffing van JOHANNES XII,
die op 18 jarigen leeftijd Coadjutor van den voortreffelijken AGA-
PETUS II geworden, op 20-jarigen ouderdom Paus werd. Hij
wijdde Otto I tot Keizer, 2 Februari 962, nadat deze beloofd had,
het eigendom des Pausen te eerbiedigen. Gelukkig stierf deze
onwaardige Paus weldra. De geestelijken kozen nu den vromen
BENEDICTUS V, maar de Keizer beschermde den antipaus Leo VIII.
Beiden stierven kort na elkaar, waardoor er aan deze verdeeldheid
een eind kwam. Toch werd hun opvolger JOHANNES XIII nog
door een deel van den Romeinsche adel in de gevangenis gewor-
pen, maar door Johannes Crescentius bevrijd, ofschoon de familie

der Crescentiës al bij de regeering van Benedictus VI misbruik van haar pas verworven macht maakte en, daar Benedictus haar niet aanstond, hem in de gevangenis liet worgen. De Crescentiës brachten nu Bonifacius op den H. Stoel, maar deze hield het slechts een maand en 12 dagen uit en verliet hem toen gelukkig weder. Na des Keizers dood kwam hij echter nog eens uit zijne ballingschap terug, verdreef JOHANNES XIV en liet hem waarschijnlijk ombrengen. Zeven maanden later stierf hij, door iedereen veracht.

Tegen GREGORIUS V den eersten Duitschen Paus, een waardig Kerkvoogd, trad Johannes XVI als tegenpaus op, totdat Keizer Otto III, een neef van Gregorius, den rechtmatigen Paus de overwinning bezorgde.

Op den eersten Duitschen Paus volgde de eerste Fransche SYLVESTER II.

Met den dood van dezen goeden Paus, sluit de 10^e Eeuw, de eeuw, waarin wreed geweld en ondeugd zoo veel vermogend waren geweest.

BENEDICTUS VIII regeerde bijna 22 jaaren in vereeniging met Keizer Hendrik I, (de H. Hendrik) deed hij veel voor het heil der Kerk, verdreef de Saracenen uit Italië en bewerkte, dat de Keizer besloot de Pauskeuze vrij te laten. De wijding moest echter geschieden in tegenwoordigheid van een keizerlijken gezant.

Nadat het Oostersche schisma eenige jaren had gesluimerd, ontwaakte het onder JOHANNES XIX opnieuw, toen deze Paus weigerde de Patriarch van Constantinopel den titel oecumenischen Bisschop toe te staan.

In 1033 werd de 18 jarige Theophylactus Paus onder den naam BENEDICTUS IX. Deels door partijtwisten, deels door zijn aanstootelijk leven werd hij gedwongen te vluchten. Men koos nu een tegenpaus Sylvester III, die echter niet geteld wordt, en toen nu Benedictus, na eenige maanden teruggekeerd, zijn waardigheid verkocht aan Gregorius VI, maar weldra berouw kreeg en weer

zijn rechten als Paus wilde doen gelden, waren er niet minder dan drie personen, die elk voor Paus wilden doorgaan. Door tusschenkomst van Keizer Hendrik II werd aan den strijd een eind gemaakt, Tot eere van Gregorius VI moet echter worden gezegd, dat hij een vroom man was, die meende, dat het aannemen der Pauselijke waardigheid door hem, het middel was, de Kerk voor grooter onheil te bewaren.

Keizer Hendrik II toonde den Romeinen, hoe zij het kiesrecht hadden misbruikt, maar gaf het hun terug, met de uitnoodiging nu een beter gebruik ervan te maken. Zij erkenden hun onrecht en stonden het recht der keuze aan Hendrik en zijn opvolgers af.

De Keizer koos toen na gebed en overweging CLEMENS II, die den dag daarna werd gewijd, en vervolgens Hendrik II en zijne gemalin kroonde.

Als pelgrim, barrevoets, betrad Bisschop Bruno van Toul Rome, waarheen hij ging, omdat de Keizer hem als opvolger van DAMASUS II (die slechts 23 dagen Paus was) had aangewezen. Hij was vergezeld van den jongen monnik Hildebrand, dien hij tot Kardinaaldiaken verhief. Terstond bestreed de nieuwe Paus, LEO IX genaamd, de Simonie, die op schrikbarende wijze heerschte, als ook de andere zonden, waaraan het volk zich algemeen schuldig maakte.

Hij bezocht een groot gedeelte van Duitschland, om zich persoonlijk van den toestand der Kerk te overtuigen en overal, waar hij misbruiken aantrof, trad hij met kracht op. In 1050 bereisde hij Beneden-Italië. In 1051 vinden wij hem te Trier, en aan het eind van dit jaar reisde hij nog van Rome naar Hongarije, om daar den strijd tusschen Duitschers en Hongaren te beslechten. Dit gelukte hem niet. Nu trok hij naar Regensburg en Worms. Overal zuiverde hij zoo veel mogelijk de Kerk, maar had op veel plaatsen te kampen met hevigen tegenstand van de bedorven priesters. Onder zijne regeering staken de Grieken het hoofd weder op en maak-

ten de Noormannen Beneden-Italië onveilig. Daarom trok de Paus in Juni 1053 met een leger tegen hen op, maar werd verslagen en gevangen genomen; echter met eerbied behandeld. Ziek en zwak kon hij jarenlang slechts met de grootste moeite spijs gebruiken. Op den 5^{den} verjaardag zijner keuze echter kreeg hij als door een wonder de kracht, plechtig het H. Misoffer te vieren. Hij stierf op Goede Vrijdag 1054. Bij zijn dood luidde de klok van den H. Petrus van zelf. Vele wonderen geschieden bij zijn lijk en zijn graf. De kerk vereert in dezen voortreffelijken Paus een harer Heiligen.

Bij de nu volgende Pauskeuze had Hildebrand grooten invloed en evenzeer bij de volgende van STEPHANUS X. Onder diens regeering en die van zijn opvolger barstte in Milaan opnieuw de strijd los, daar de Simonistische en gehuwde priesters zich niet, naar het voorschrift des Pausen, wilden bekeeren, totdat eindelijk Kardinaal Petrus Damiani hen tot boete wist te brengen. Stephanus X had den Romeinen doen beloven na zijn dood geen Paus te kiezen zonder tegenwoordigheid van Hildebrand. Toch kozen sommigen Benedictus X, als tegenpaus, die echter weldra moest gehoorzamen aan den te Siena wettig gekozen NICOLAAS II. Hildebrand werd nu Kardinaal-aartsdiaken. De Paus hield verscheidene synoden ter beteugeling der Simonie en van het huwelijk der priesters en onder bloedverwanten. De Noorman Robert Guiscard werd hertog van Apulië, Calabrië en Sicilië tegen belofte van trouw aan den Paus, zoodat deze hier een steun vond, die al dra bij de woelingen in Rome werkdadig op kon treden.

Nicolaas II maakte verder nog bepalingen omtrent de Pauskeuze, waardoor die geheel onafhankelijk werd van de wereldlijke macht, zoodat hij de Paus is, die voor het eerst doorzette, dat die keuze vrij werd gedaan. Toen na zijn dood nog de Tusculaansche partij de keuze wilde overlaten aan de Duitsche Keizerin Agnes, verzette Hildebrand zich, hield vol en bewerkte de onafhankelijke

euze van ALEXANDER II. Honorius II de tegenpaus, maakte het niet lang. Deze Paus ijverde ook tegen Simonie, regelde de Kerk in Engeland en trad krachtig op tegen Keizer Hendrik IV, die zijn gemalin Bertha wilde verstooten. De Keizer werd door een Concilie veroordeeld en mocht zich niet laten scheiden. Toen de Saksers, ontevreden over de verdrukkingen, waaraan zij van den Keizer blootstonden, zich bij den Paus beklaagden, riep deze Hendrik IV naar Rome. Voor de Paus echter strengere maatregelen kon nemen, stierf hij.

De toestand was zeer ongunstig, de verhouding der Kerk tot den Keizer steeds meer gespannen, en donker de toekomst. Maar de man, die nu den H. Stoel innam, die reeds jaren in de onmiddellijke omgeving der Pausen grooten invloed had uitgeoefend, de monnik Hildebrand, als Paus, GREGORIUS VII. was de rechte man, door God uitverkoren de Kerk in dien moeielijke tijd te besturen. Groot allereerst door zijne zelfoverwinning, streng voor zich en waar het heil der Kerk gold, zacht jegens personen, droeg hij in zich het zuiverste begrip van de beteekenis zijner waardigheid. Duide-lijk zag hij, dat Simonie en onzedelijkheid der Geestelijken met de dreigende overmacht des Keizers de groote gevaren waren, welke de Kerk dreigden. Toen hij de ontaarding der geestelijkheid tegenging en verbood kerkelijke ambten aan te nemen uit de hand van leeken, op straffe van excommunicatie voor beide partijen, vonden de onwaardige geestelijke steun bij den onwaardigen Keizer Hendrik IV, den verdrukker zijns volks. Alleen de kracht die Gregorius ontwikkelde kon hier verwinnen. De Keizer, verlaten door velen zijner grooten, ter verantwoording geroepen, en bedreigd met afzetting, zoo hij niet van den ban werd ontslagen, trok naar Italië en deed boete te Canossa, waar den Paus tijdelijk verbleef. Maar die boete was slechts geveinsd, weer stond de Keizer op en liet nu zelfs een tegenpaus kiezen, waarmede hij naar Italië trok. En toen nu Rudolf van Zwaben, dien de Vorsten in zijn plaats tot Keizer

hadden gekozen, was gesneuveld, zag de Paus zich van nagenoeg allen steun verlaten, en moest het aanzien, dat Hendrik, na de stad Rome meermalen belegerd te hebben, haar binnentrok en door den tegenpaus werd gekroond. Maar nu kwam Robert Guiscard met zijne Noormannen den Paus te hulp en strafte de Romeinen gestreng voor hun verraad. De Paus, zich veilig wetende bij Guiscard, trok met hem naar Salerno, waar in 1085, 25 Mei, de groote strijder zijn ziel terug gaf aan God, met de woorden: Ik heb de gerechtigheid bemind en de goddeloosheid gehaat, daarom sterf ik in ballingschap.

Wat al beschuldigingen men later tegen dezen heiligen Paus heeft ingebracht, zij zijn alle weerlegd en Gregorius VII leeft in de roemrijke geschiedenis der Pausen als een der krachtigste, heiligste mannen, als die bijzonder begaafden, welke God in de moeielijkste tijden zendt. Hij heeft ten volle de onafhankelijkheid der Kerkelijke macht van de wereldlijke gevestigd, overtuigd als hij was, van de groote meerderheid der geestelijke zaken boven de stoffelijke.

Na een vrij korte regeering van den vromen VICTOR III kwam URBANUS II op den H. Stoel. Hij zette den strijd voort tegen Hendrik IV, had echter voortdurend te worstelen met zijn mededinger, denzelfden, zich noemenden Clemens III, dien Hendrik tot Paus had doen kiezen.

Zeer te stade kwam het den Paus, ofschoon het natuurlijk geheel buiten hem omging, dat Koenraad, Hendrik's zoon, tegen zijn vader opstond en zich liet kronen als Koning van Lombardije.

Koning Philips van Frankrijk had zijne vrouw verstooten en eene andere gehuwd, waarom hij door den Paus werd geëxcommuniceerd.

De grootste, historische gebeurtenis is wel de Kerkvergadering te Clermont, waar de Paus tegenwoordig was en het besluit werd genomen naar Palestina te trekken om Jeruzalem te veroveren. Dra vertrok de eerste kruistocht en 15 Julie 1099 werd de H. Stad

ingenomen. De groote Paus, wiens werk dit voornaamelijk was geweest, mocht dit echter niet meer vernemen, want 29 Juli 1099 stierf hij. Onder zijn opvolger, PASCHALIS II, voor zijne verheffing monnik te Clugny, stierf de tegenpaus Cleinens III (1100) en de drie opvolgers, die zijne partij achtereenvolgens koos, waren binnen korten tijd onschadelijk. Maar de strijd met Philips van Frankrijk hernieuwde zich, bovendien wilde de Koning van Engeland de benoeming van bisschoppen aan zich trekken en eerst in 1107 kwam met Engeland die zaak in orde.

Hendrik's zoon, de latere Keizer Hendrik V, stond tegen zijn Vader op en gesteund door Zwaben, Saksen en Franken, wist hij zich te handhaven. Toen Hendrik IV in 1106 gestorven was, brak Hendrik V zijn vroeger gegeven woord, de investituur vrij te laten, en beweerde, dat zij een onvervreemdbaar recht des Keizers was. Zelfs trok hij naar Rome, nam den Paus gevangen en dwong dien hem te kronen, en te zweren hem nooit in den ban te doen. Maar een Concilie excommuniceerde den Keizer, en vertoorned hierover, trok hij later nogmaals op Rome aan. De Paus vluchtte, en nauwelijks was hij in het bevrijde Rome teruggekeerd, of hij stierf. Hij had zich een waardig opvolger van Gregorius VII getoond, en opende de woelige 12^e Eeuw op eervolle wijze.

Kort was GELASIUS' II regeering, maar hevig de vervolging, die hij onderging. De Keizerlijke partij koos een tegenpaus, die zich Gregorius VIII noemde. Mishandeld en verdreven, tot tweemaal toe gedwongen te vluchten, hield Gelasius toch stand, maar stierf reeds het jaar na zijne verheffing te Clugny. CALIXTUS II bande zoowel den tegenpaus als den Keizer Hendrik V, totdat in 1122 het Wormser Concordaat tot stand kwam, waarbij de Keizer afstand deed van het recht, geestelijke ambten te vergeven, Die afstand werd bevestigd, het volgende jaar op het 9^e Algemeen Concilie, waar tevens gewerkt werd om de misbruiken uit de Kerk te doen verdwijnen. Ook werd er Abelard's dwaalleer veroordeeld.

Hadden in de eerste eeuwen de Pausen voornamelijk tegen dwaalleeraars te kampen gehad, nu dreigde het gevaar, zooals wij reeds herhaaldelijk hebben gemeld van de Vorsten, die zich in kerkelijke zaken wederrechtelijk mengden. HONORIUS II had echter het geluk, in Keizer Lotharius II een welgezind man te treffen en tevens van Hendrik I van Engeland gedaan te krijgen, dat deze Vorst in zijn rijk de Pauselijke legaten toeliet, hetgeen hij tot nog toe geweigerd had. De steun, dien Honorius had genoten, werd ook INNOCENTIUS II. Toen de tegenpaus, geholpen door enkele Vorsten, zich van Rome had meester gemaakt, herstelde Lotharius II den rechtmatigen Kerkvoogd. Innocentius riep ook een Algemeen Concilie samen (het 10^e). Daarop werden descheurmakers veroordeeld en maatregelen beraamd om de Kerkelijke tucht te herstellen. Ook werd Arnold van Bresica veroordeeld.

Deze woelgeest kwam gedurende de rampspoedige regeeringen van LUCIUS II en EUGENIUS III telkens terug in Rome en dwong, in verbond met de Romeinen, die nog al eens aan onafhankelijkheidswaanzin leden, den laatsten Paus meermalen tot de vlucht. Onder de regeering van dien Kerkvoogd had de Tweede Krnstocht plaats, die evenwel minder gunstig affliep dan de eerste.

Eerst onder ADRIAAN IV onderging Arnold van Bescia zijn verdiende straf, doch niet dan nadat de Paus de stad Rome met het interdict had belegd en Keizer Frederik Barbarossa hem geholpen had. Spoedig echter veranderde ook de goede verstandhouding tusschen dezen Keizer en den Paus, toen Frederik zich het invertituurrecht aanmatigde. Adriaan echter gaf niet toe. Evenmin week ALEXANDER III voor de bedreigingen des Keizers maar deed dien in den ban, toen Barbarossa met kracht van wapenen partij trok voor den tegenpaus Octavianus en allen vervolgde, die het met den waren Paus hielden. De Keizer belegerde zelfs Rome en Alexander III moest vluchten, terwijl de wisselzieke Romeinen den Keizer en zijn tegenpaus erkenden. Maar plotseling

brak eene hevige sterfte uit onder des Keizers leger en zoo werd hij gedwongen weer naar Duitschland te keeren. Toen hij later nogmaals met een leger in Italië viel, werd hij zoo totaal verslagen. dat de vrede tusschen Paus en Keizer voorgoed tot stand kwam. Ook moest de Koning van Engeland buigen voor Alexander, die hevig verstoord over den moord op den H. Thomas Becket bedreven, den Koning liet zweren, dat hij onschuldig daaraan was en de Kerk steeds zou beschermen.

Onder dezen grooten Paus werd het 11^e Algemeen Concilie gehouden waar de verordeningen der tegenpauzen werden vernietigd, de Waldenzen veroordeeld en maatregelen genomen voor de hervorming der zeden.

Alexander's opvolgers hadden voortdurend met Barbarossa te kampen tot deze Keizer op een kruistocht stierf, Onder CLEMENS III had de 3^e Kruistocht plaats, onder CELESTINUS III de 4^e. Na dezen Paus kwam de groote INNOCENTIUS III, die in den vollen bloei des levens den H. Zetel innam en met kracht voortwerkte in den geest van Gregorius VII. Hij bande Philips August van Frankrijk, wyl deze zijne Vrouw had verstooten. en den Koning van Engeland, daar deze zich wederrechtelijk bezittingen aanmatigde. Krachtig trad hij op voor de rechten des Pausen in de Kerkelijke staten, deed de Romeinen den eed van trouw zweren en hield daardoor de onafhankelijkheid der Pausen hoog. De Albigenzen werden door hem bestreden, vooral op het groote 12^e Algemeen Concilie, waar hun dwalingen werden veroordeeld en waar tevens de opmerkzaamheid op nieuw op het H. Land werd gevestigd. Hij heeft het werk van Gregorius VII voltooid en wie de omstandigheden der 11^e en 12^e Eeuw kent, zal moeten erkennen, dat slechts zulke mannen als Gregorius de menschheid waarlijk vooruitbrengen.

De groote tegenstanders der Pausen in dezen tijd waren de Hohenstaufen Frederik II had gezworen naar Palestina te gaan,

maar dra bleek het, dat het hem slechts te doen was geweest om gekroond te worden, hij ging niet ter kruistocht en begaf bovendien kerkelijke ambten. Eindelijk, door GREGORIUS IX opnieuw gedrongen, zocht hij zich met uitvluchten te redden, maar de Paus liet zich niet bedriegen en deed hem in den ban. Nu trok de Keizer naar Italië en verwoestte daar landen en steden, Na de korte regeering van Celestinus IV bleef, door de schuld des Keizers de pauselijke zetel 1½ jaar onbezet tot eindelijk INNOCENTIUS IV werd gekozen. Nog steeds woedde Frederik in de Pauselijke staten, waarom de Paus hem op het Algemeen Concilie van Lyon (het 13^e) in den ban deed. Nu was hij vervallen van zijn waardigheid en een ander werd voor hem gekozen.

Hevig en lang duurde de strijd. Frederik's zoon Koenraad, die eveneens tegen den Paus streed, stierf echter weldra en ook Frederik zelf. Maar Manfred zette den strijd voort, waarbij hij voornamelijk Sicilië, dat den Paus hoorde, wilde veroveren.

Onder ALEXANDER IV, en URBANUS IV kwam nog de strijd tusschen Welfen (de partij der Pausen) en Ghibellijnen (de partij des Keizers) niet ten einde, totdat onder CLEMENS III Karel van Anjou eerst Manfred versloeg, die sneuvelde en kort daarna Kondarijn, den laatsten der Hohestaufen, die ter dood werd gebracht. Zoo ging het geslacht der Hohenstaufen onder. Meermalen hadden zij den Paus vervolgd en verdreven uit Rome; met de grootste macht der Christenheid stonden zij over hem en toch gingen zij voorbij en de rij der Pausen werd voortgezet tot op den huidigen dag.

Onder CLEMENS IV trok de 7^e Kruistocht met Lodewijk IX den Heiligen aan het hoofd naar het H. Land. Drie jaren verliepen er na Clemens dood eer de Kardinalen het eens werden en GREGORIUS X kozen. Onder diens regeering kwam er een einde aan de verwarring, die in Duitschland heerschte, doordat Rudolf van Habsburg tot Keizer werd gekozen. Zijn keuze werd

door Gregorius bevestigd, nadat Rudolf had gezworen, de rechten der Kerk steeds te ontzien.

De gewichtigste gebeurtenis onder de regeering van Gregorius was het 14^e Algemeene Concilie in 1274 te Lyon gehouden. Een zeer groot getal Kardinalen (waaronder de H. Bonaventura), Bisschoppen, abten en leeraars waren tegenwoordig. Er werden pogingen aangewend, om de Grieken met de Latijnen te vereenigen, vooral ten opzichte van de leer omtrent den H. Geest. Groot was het gevolg dier pogingen niet. De Paus wilde bovendien daarom ook gaarne die vereeniging, daar hij dan beter zijn plan, een kruistocht te doen, kon volvoeren.

De laatste Pauskeuze had getoond, dat ook daarin verandering moest komen. Gregorius stelde vast, dat het Conclave dáár moest bijeenkomen, waar de laatste Paus was gestorven. Den 10^{en} dag na diens dood moesten de Kardinalen zich vereenigen in een gebouw om daar in eellen te worden gesloten, zonder gemeenschap met iemand. Om te stemmen alleen vergaderden zij zich.

Volgens deze voorschriften werd het Conclave gehouden, waarbij INNOCENTIUS I gekozen werd.

Rudolf van Habsburg wilde tot Keizer gekroond worden, en NICOLAAS III was bereid dit te doen, mits de Keizer alle landen en goederen terug gaf, welke aan de Kerk behoorden. Dit deed Rudolf, die vroom van aard was en rechtvaardig, terwijl hij zich bovendien kon spiegelen aan het lot der Hohenstaufen, die ondergegaan waren in hun strijd tegen de Pausen.

Dreigde de wereldlijke macht in Duitschland de Kerk niet, nu was Karel van Anjou, die aanspraken maakte op Sicilië, voortdurend er op uit, de Kerk onder zijn invloed te brengen. En gedeeltelijk gelukte het hem. Ofschoon MARTINUS IV, HONORIUS IV, NICOLAAS IV en CELESTINUS V onberispelijk van levenswandel waren en als bijzonder persoon de hoogste achting verdienen (Celestinus is heilig verklaard), stonden zij geheel onder

den invloed van Karel van Anjou's politiek. De strijd om Sicilië was in die dagen de brandende questie. Celestinus V deed zelfs afsand; hij was groot in zelfoverwinning, maar niet krachtig genoeg om de onafhankelijkheid des Pausdoms te handhaven. En juist, waar zij steun hadden moeten vinden, bij de Kardinalen zochten deze Pausen ze vaak vergeefs; de Kardinalen, waren verdeeld in de Fransche en de Italiaansche partij, of in die der Orsini en de Colonna. De feiten bewezen, hoe noodig Gregorius' voorschriften omtrent het Conclave waren.

Volgens die voorschriften werd het Conclave gehouden, waarin men eenstemmig BONIFACIUS VIII koos. Ofschoon deze reeds 80 jaren was, ontwikkelde hij eene waarlijk jeugdige kracht. Na zijn plechtigen intocht in Rome, waarbij twee Vorsten de teugels van zijn paard hielden, beslechte hij den twist over Sicilië, kon echter Adolf van Nassau, Roomsche Koning, en de Koning van Engeland niet met elkaar verzoenen, zooals hij gewenscht had. Misschien was hij te streng tegenover de hem vijandelijke Colonna's, die hij verdreef en bande, voor altijd uitsloot van kerkelijke ambten, terwijl hij hunne kasteelen slechtte. Tot die familie behoorden twee kardinalen welke afgezet werden. Later wreekten zich de Colonna's op geduchte wijze. Verbonden met Philips van Frankrijk, wisten zij den Paus op een synode aan te klagen van allerlei ondeugden, namen hem gevangen en mishandelden hem totdat de dood den bijna 90 jarigen grijsaard bevrijdde.

In 1300 schreef deze Bonifacius een Jubelfeest uit, waarbij ieder die Rome bezocht en aan zekere voorwaarden voldeed, een vollen aflat kon verdienen. Dit was het eerste der jubileums.

Een groote tegenstelling met zijne voorganger vormde BENEDICTUS XI. Zoo gestreng Bonifacius was geweest, zoo zachtmoedig was deze, misschien ging Benedictus te ver in zachtheid, waar zijn voorganger in het andere uiterste was vervallen. Nu werden de strenge maatregelen tegen Philips den Schoonen van Frankrijk

verzacht, waardoor men den eerzuchtigen Koning gelegenheid gaf het Pausdom, door zooveel groote mannen onafhankelijk gehouden te vernederen en in zijn macht te brengen.

Nadat CLEMENS V, waarschijnlijk door vergif, gestorven was, wist de Fransche Koning te doen kiezen, na veel kuiperijen, Bertrand, aartsbisschop van Bordeaux een man die veel eerzucht bezat en reeds, om gekozen te worden, den koning veel inwilligde. Bij zijn plechtige kroning te Lyon echter geschiedde een groot ongeluk, waarbij een broeder des Pausen gedood werd. Dit Pauschap, begonnen onder slechte voortteekens, was het begin der zoogenaamde gevangenschap van Avignon. Geheel onder den invloed en in de macht van Philips van Frankrijk, hief Bertrand alle besluiten op, door zijn voorganger tegen den Koning uitgevaardigd, herstelde de Collonna's, benoemde uitsluitend Fransche Kardinalen, doch trachtte zich te onttrekken aan 's Konings eisch, Bonifacius uit de rij der Pausen te schrappen. Om den aandrang van den Koning zooveel te ontkomen, als hij in zijn benarden toestand vermocht, ging Clemens naar Avignon. Dit behoorde aan Karel van Sicilië. Daar de Koning bleef aandringen, was hij genoodzaakt steeds meer toe te geven; Bonifacius schrappen wilde hij echter niet.

Op het in 1311 te Vienne gehouden Algemeene Concilie werd de zaak der Tempeliers behandeld, De Koning verkreeg echter niet alles, wat zijn hart tegen deze orde wel verlangde. Ook werd er tot een nieuwen kruistocht besloten, die evenwel nooit gehouden is.

De Paus zond Kardinalen naar Rome om Hendrik VII, die uit Duitschland daarheen getrokken was, te kronen. In het volgende jaar, 1313, stierf de Keizer reeds.

Jakob Molay, de grootmeester der Tempeliers, had bij zijn veroordeeling de onschuld der orde betuigd, en toen hij den brandstapel beklom, Koning en Paus voor Gods rechterstoel gedaagd. In hetzelfde jaar stierven beiden.

De nu volgende JOHANNES XXII was een Franschman en benoemde weldra 8 Kardinalen, waarvan 7 landgenooten en slechts 1 Italiaan. Op het verzoek der Romeinen, naar hunne stad te komen, antwoordde hij weigerend. De wisselzieke Romeinen riep nu Lodewijk, den Beier, die kwam, zich in Milaan den Lombardischen en in Rome den Keizerskroon liet opzetten, Johannes XXII voor vervallen verklaarde van zijne waardigheid en een tegenpaus liet uitroepen, die zich Nikolaas V noemde. Maar weldra was de bevolking beide moede en noodzaakte hem de stad te verlaten. De Keizer keerde naar Duitschland terug en de tegenpaus nergens meer steun vindende, vernederde zich voor Johannes en deed boete.

Rusteloos werkte de Paus voor de hervorming der tucht in de Kerk, voor den vrede in Europa en de kruistochten. Hij slaagde, ondanks zijn ijver, in geen der drie ontwerpen. Ook BENEDICTUS XII werd door de Romeinen uit genoodigd naar Italie te komen. Maar de Fransche Staatkunde verhinderde dit. Toch toonde de Paus zich krachtig tegen den Koning, door hem, ondanks zijn tegenstreven, de tienden te ontnemen, die deze slechts eenigen tijd had mogen innen, met het doel een kruistocht te ondernemen. Maar daar het den Koning met den kruistocht blijkbaar geen ernst was, nam de Paus deze maatregel.

In Duitschland werd door den overmoed van den gebannen Lodewijk den Beier de verwarring steeds grooter. Van eene vereeniging der Grieken met de Latijnen kwam niets, daar het de eersten niet om de eenheid des geloofs te doen was, maar om hulp tegen de dreigende Turken, die de Paus niet kon geven.

CLEMENS VI was zeer Franschgezind. Van de vele Kardinalen, die hij benoemde, waren bijna allen zijn landgenooten. Een gezantschap uit Rome, waarbij zich bevonden Petrarca en Cola di Rienzi, noodigde hem uit naar hun stad te komen. Vergeefsch verzoek. In den strijd tusschen Paus en Keizer werd Lodewijk

de Beier afgezet en in den ban gedaan.

In 1347 wist Cola di Rienzi de Romeinen te doen opstaan. De Paus vaardigde een bul tegen hem uit, en in 1348 moest Cola Rome verkleed verlaten. Na een gevangenschap te Avignon kwam hij weer, tot aanzien, maar het volk door de adel opgehitst, versloeg hem in 1354.

In 1348 verscheen voor het eerst in Europa de gevreesde pest, de Zwarte Dood. Ten gevolge daarvan trokken talrijke scharen boetedoenden door Italië, Flagellanten werden zij genoemd, maar dra wist de Paus die tochten te doen ophouden. Ook ging hij de Jodenvervolging tegen. Het volk meende dat de pest was veroorzaakt door vergiftiging der putten door de Joden. Toen in 1361 onder INNOCENTIUS VI de pest weer uitbrak, stierven daaraan alleen in Avignon 7000 menschen. Deze Paus overwon de kleine tirannen in Italië.

URBANUS V was wel Franschman, maar nam zich bij zijn benoeming voor naar Rome terug te keeren. Dit deed hij in 1367. Toen hij het volgende jaar weer (tijdelijk?) naar Avignon trok om de twisten tusschen Engeland en Frankrijk bij te leggen, stierf hij daar. Hij was algemeen bemind.

Zijn opvolger GREGORIUS XI verliet weldra voor goed Avignon en deed 17 Januari 1377 zijn intocht in Rome. Zoo kwam er een eind aan de ballingschap der Pausen, die 72 jaar geduurd had. Liep men gevaar, dat de Franschen zodoende een te groote invloed kregen, de Romeinen hadden wel eene straf verdiend voor hun wisselziekheid en de bescherming des Franschen Konings woor die der meenedige Hohenstaufen wel op. Toch is het verblijf der Pausen in Avignon ten zeerste te betreuren, daar het de oorzaak werd van een schisma, dat onstond bij de keuze van URBANUS VI opvolger van Gregorius. De Franschgezinde Kardinaalen kozen namelijk een tegenpaus, die zich Clemens VII noemde. Dit kwam ook, doordat Urbanus hen verbitterd had

door zijne gestengheid. Want hij was een eerlijk, flink, standvastig man, maar nam soms te ondoordachte besluiten. Gedurende zijn geheele regeering had hij te kampen met Sicilië en Napels, zoodat het schisma in Frankrijk welig kon tieren. Na zijn dood werd BONIFACIUS IX Paus, en toen in 1394 de pseudo-paus Clemens VII stierf, koos zijn partij in Avignon een opvolger, die zich Benedictus XIII noemde, en jarenlang zich wist staande te houden.

Van verschillende zijden trachtte men aan het schisma een einde te maken, maar de politieke toestand was zoo verward, dat Bonifacius en diens opvolger INNOCENTIUS VII den tegenpaus niet krachtig genoeg konden bestrijden.

Een oogenblik scheen er kans op te gaan bestaan, toen in 1407 de Fransche Koning den tegenpaus zijn hulp onttrok, maar ook de hoop, daardoor verwekt, bleek ijdel, vooral toen de rechtschape maar zwakke GREGORIUS XII den H. Stoel innam. Een zogenoemd Concilie wilde de zaak beslechten door de beide pausen af te zetten en een derden te kiezen, die zich Alexander V noemde. Maar daar het Concilie niet wettig was, weigerde natuurlijk Gregorius XII afstand te doen.

Nu had de Kerk drie Pausen: Gregorius XII, de wettige, erkend door den Duitschen Keizer, den Koning van Napels en eenige Italiaansche steden; Benedictus XIII, erkend door Aragon, Castilië en Schotland; Alexander V, erkend door de overige Christenvorsten.

Gregorius XII bedankte echter, volgens een vroeger gedaane belofte, uit eigen beweging, en nu werd ALEXANDER V wettig gekozen.

Deze Paus was goed, weldadig en vroom, maar stierf weldra, misschien vergiftigd door Balthazar Cossa, die door list en geweld wist te bewerken, dat hij gekozen werd. Hij nam den naam aan JOHANNES XXIII; en strekte den H. Stoel niet tot eere. Herhaaldelijk had hij te strijden met Napels en moest zelfs Rome ontvluchten toen Koning Ladislaus die stad overviel.

Op het Algemeen Concilie van Pisa 1409 gehouden, volgde in

1414 en 1415 dat van Constanz. De ketterijen van Wicief en Hus werden er veroordeeld en de Pausen afgezet. Johannes had ook reeds vrijwillig afstand gedaan en toen hij later dien afstand wilde herroepen, werd hij gevangen genomen. Hij wist te ontvluchten, maar eindelijk geheel verlaten, onderwierp hij zich in 1419 aan den 1407 gekozen MARTINUS V. Deze Paus keerde naar Rome terug, nadat hij eerst daar het oproer had bedwongen, 't welk hem dwong twee jaren lang in Florence te blijven. In 1420 trok hij Rome binnen, dat hij ophief uit den treurigen toestand, waarin het verkeerde.

In 1424 stierf de tegenpaus Benedictus XIII. Zijn kardinalen kozen Clemens VIII en toen deze in 1429 afstand deed, was aan het Westersch schisma een eind gekomen.

Onder Martinus werd de Universiteit Leuven gesticht. Het graf-schrift van dezen Paus luidt; „Hij maakte het geluk uit van zijnen tijd”

Een zware strijd wachtte zijn opvolger EUGENIUS IV. Het in 1431 te Bazel bijeengekomen Concilie matigde zich het oppergezang in de Kerk aan en nam besluiten, waartegen de Paus zich moest verzetten. Daartegenover riep hij een Concilie samen, dat in 1438 in Ferrara bijeen kwam en in 1439 doordat in Ferrara de pest was uitgebroken, werd verlegd naar Florence. De Keizer en de patriarch van Konstatinopel waren aanwezig. Hier kwam eene verzoening tot stand tusschen het Oosten en Westen. De Paus en de leerstellingen der Roomsche Kerk behaalden de overwinning. Inmiddels had het Concilie te Bazel een tegenpaus benoemd, die den naam Felix V aannam, doch in 1449 bedankte. De vergaderingen te Bazel verliepen echter meer en meer, en eindigden weldra geheel. In het begin zijner regeering had Eugenius nog moeten vluchten voor Philips hertog van Milaan, die met een leger in de Pauselijke staten viel en Rome bedreigde, Ook de Colonna's maakten het den Paus moeielijk.

De Grieken, meenende krachtig genoeg te zijn, vielen in 1451 weer af, maar werden weldra gestraft door de verovering van

Konstantinopel door de Turken. Van nu af spanden de Pausen alle kracht in de Christenheid op te wekken tegen het dreigende gevaar, want van Konstantinopel wilden de Turken voortdringen. Indien de Pausen niet gewaakt hadden, zou zeker Europa niet aan het gevaar ontkomen zijn, want de Christenvorsten hadden te veel strijd onder elkaar en misten het besef van het naderend onheil. Behalve dat CALIXTUS III een leger uitrustte, dat onder Hunyades in 1456 bij Belgrado de Turken versloeg, voerde hij het schoone gebruik in den Angeles te luiden, om door Maria's voorbede Gods bijstand tegen de Turken te verkrijgen.

Vroeger aanhanger van het Concilie van Bazel en den tegenpaus kwam de dichter Aeneas Sylvius Piccolomini tot beter inzicht, klom allengs hooger in waardigheid tot hij als PIUS II den Pauselijken troon besteege. Hij bevorderde de wetenschappen, bouwde voort op den grondslag door Nicolaas V gelegd, toen deze de Vaticaansche bibliotheek aanlegde, maar wendde vooral zijn blik naar het Oosten. Toen hij zelfs de vloot wilde gaan aanvoeren tegen de Mohammedanen, stierf hij te Ancona, waarheen hij zich begeven had om sloop te gaan. Ook PAULUS II en SIXTUS IV rustten krijgsmachten uit tegen den vijand, zoowel als INNOCENTIUS VIII, maar alle drie vonden zij weinig steun bij de Vorsten, ja werden zelfs vaak door dier onverschilligheid verhinderd met kracht op te treden.

Een der minst waaardige kerkvoogden was ALEXANDER VI, die ofschoon hij groote gaven bezat, ook groote gebreken had, al heeft men hem later slechter afgeschilderd dan hij werkelijk geweest is. Hij wees Spanje en Portugal de grenslijn aan tusschen de bezittingen, welke die rijken na de ontdekking van Amerika in 1492 in de Nieuwe wereld kregen. Ook voerde hij den Index librorum prohibitorum (Lijst van verboden boeken) in. Onder zijne regeering valt het optreden van Savonarola. Met ijzeren vuist hield hij de Italiaansche grooten en steden in bedwang, waardoor bij zijn dood, een groote verwarring onstond. Zijn opvolger, de edele

PIUS III, de eenige kardinaal, die zich tegen Alexander's maatregelen had durven verzetten, regeerde slechts 26 dagen, te kort om de voorgenomen verbeteringen te kunnen volbrengen. Krachtig trad zijn opvolger, de vurige, energieke JULIUS II op. Zijn doel was de rust in Italië te herstellen, de rechten van den H. Stoel te doen gelden en de Franschen uit het schiereiland te verdrijven.

Dit kostte hem menigen harden strijd. Toen onder Frankrijks bescherming een zoogenaamd Concilie te Pisa bijeenkwam en dus eene scheuring dreigde, riep hij het 20^e Algemeen Concilie, het 5^e van Lateranen bijeen, dat 5 jaren duurde. Daar werden de rechten des Pausen erkend, en werkte men aan de hervorming der geestlijkheid. Ook werd er besloten tot een grooten kruistocht, waarvan echter niets is gekomen.

In 1506 begon **Bramante** eene nieuwe St-Pieter te bouwen. Het Concilie werd voortgezet door LEO X, den prachtlievenden zoon van Lorenzo van Medicis. Hij beschermde kunsten en wetenschappen. Onder zijn regeering trad Luther op en begon de zoogenaamde reformatie, die Duitschland op de eerste plaats verdeelde. Weinig geluk tegen haar had de edele ADRIAAN VI, de eenigste Nederlandsche Paus, die, zoon van een handwerksman, na een schitterende loopbaan in Nederland en Spanje, in 1521 Paus werd. Hij wilde Frans, Koning van Frankrijk, en Karel V verzoenen en dan de Turken verdrijven. Dit plan mislukte. Nieuwe onheilen dreigden onder CLEMENS VII. Karels leger plunderde Rome in 1527 en nam den Paus gevangen die eerst in 1529 zijn vrijheid terug kreeg en toen Karel V tot Keizer kroonde. Maar deze Vorst schonk den Paus niet den steun, dien deze verlangde. De strijd tegende Hervorming werd belemmerd door de baatzuchtige staatkundige plannen der Vorsten, Zoo kon eerst na veel moeite in 1545 het 21^e Algemeen Concilie te Trente bijeenkomen, onder PAULUS III, die in 1540 de orde der Jezuiten erkende en bevestigde. Hoe moeielijk het ook viel, JULIUS III zette het Concilie voort, zoowel

als zijn opvolger de begaafde MARCELLUS III, die vooral de innerlijke hervorming der zeden verlangde. „De wereld was zijner niet waard,” zeiden zijne tijdgenooten. Maar PAULUS IV bezat niet minder deugden; vurig en streng monnik, regeerde hij onverbiddelijk, straffend het kwaad, aandringend op reinheid van zeden. Maar zijne groote gestrengheid maakte hem bij de Romeinen minder bemind dan PIUS IV, die niet zoo streng was. Deze heropende het tweemaal onderbroken Concilie en bracht dit groote werk, waardoor de Kerk als een heerlijke eenheid tegenover het Protestantisme stond, gelukkig ten einde in 1563.

Het was den H. PIUS V voorbehouden, de besluiten van het Concilie van Trente uit te voeren. Hij schafte veel misbruiken af, en gaf door eigen levenswandel aan geheel de Christenheid een heerlijk voorbeeld van ware godsvrucht. Door zijn toedoen trok Don Juan van Oostenrijk aan het hoofd der Spaansche, Venetiaansche en andere Italiaansche vloeten op tegen de Turken, en versloeg die in 1571 bij Lepanto. Toch werd daardoor de macht der Mohammedanen niet vernietigd. Telkens komen zij nog terug en voortdurend zien wij dan ook de Pausen werkzaam om ze te bestrijden.

GREGORIUS XIII voerde de nieuwe, naar hem genoemde tijdrekening in, richtte zeer veel colleges op en verbond zich met Philips II van Spanje tegen Engeland.

SIXTUS V een arme monnik, rijk aan deugden, roeide de bandieten uit, die overal rondzwierven, verbeterde de Pontijnsche moerassen gedeeltelijk, voorzag Rome van eene waterleiding, richtte eene obelisk op met het kruis in top, op het plein voor de St. Pieter bevorderde den bloei der kunsten, had te strijden tegen Spanje, dat zich meester wilde maken van den invloed in Italië, verzamelde een grooten schat, die alleen in zeer dringende gevallen mocht besteed worden, liet den koepel op St. Pieter voltooiën, en werkte rusteloos in alle richtingen voor het welzijn van Kerk en Staat.

De invloed van Spanje, door Sixtus bestreden, deed zich gelden

bij de Keuze van URBANUS VII, GREGORIUS XIV en INNOCENTIUS IX, totdat bij de verkiezing van den vromen CLEMENS VIII de Franschgezinde partij de overwinning behaalde. Deze Paus had het geluk, te zien, dat de Kerk zich zeer uitbreidde en dat ook Frankrijk na jarenlangen strijd, weder een Katholiek Vorst bezat in Hendrik IV. Grootsch was het jubileum door Clemens in 1600 gevierd.

Ook de strenge PAULUS V was Franschgezind. Hij had een hevige strijd te voeren met Venetië, hetwelk zich rechten aanmatigde, die den H. Stoel toekwamen. Eerst nadat de stad in den ban was gedaan, kwam er een vergelijk tot stand. Onder Paulus' regeering breidde zich het Katholicisme sterk uit in Afrika en Azie, met name in Japan. Nieuwe zorgen berokkende hem de dertigjarige oorlog, waaraan zijn opvolger, GREGORIUS XV een werkdadig aandeel nam. Deze Paus stichtte de Congregatie de propaganda fide en bevorderde het werk der missiën bijzonder.

Te betreuren is het, dat de nu volgende Pausen meestal veel neiging tot nepotisme hadden. URBANUS VIII stichtte de Congregatie der Onbevleete Ontvangenis. Vooral echter bemoeide hij zich met politiek en wilde voorkomen, dat de macht des Keizers te groot werd. Onbewust werkte hij daardoor de Protestanten soms in de hand, totdat hij eindelijk inzag, dat die politiek gevaarlijk werd voor den godsdienst. Onder hem leefde Galilëi en kwam het Jansenisme op.

De spaanschgezinde INNOCENTIUS X regeerde krachtig en vastberaden. Hij protesteerde vergeefs tegen den Westphaalschen vrede. Bijzonder verheugde den Paus de bekeering tot het Katholicisme van Koningin Christina van Zweden.

ALEXANDER VII eerst asceet, laten prachtlievend, bemoeide zich niet veel met de zaken. Anders was CLEMENS IX, die het nepotisme verfoeide en alles deed wat hij kon om den Kerkelijken staat te verheffen. Als middelaar bewerkte hij den vrede tusschen

Nederland en Frankrijk, als ook tusschen Frankrijk en Spanje. Zijn pogingen om de Turken te verhinderen Kreta te veroveren, mislukten.

Een nieuwe vijand van het Pausdom stond op in het Gallicanisme. Een deel der Fransche geestelijkheid wilde bepalingen aannemen, die den H. Stoel verkortten in zijn recht. Zij werden gesteund door Koning Lodewijk XIV. Maar krachtig trad INNOCENTIUS XI tegen hem op, ofschoon het eerst INNOCENTIUS XII was beschoren, het eind van den strijd te zien. Toch bleef de Fransche Koning nog moeilijk te vertrouwen. Innocentius was een zeer goed financier. Hij beperkte zijne uitgaven, begunstigde niemand van zijne familie, daar hij de armen zijne nepoten noemde, en schafte den verkoop van ambten geheel af.

Wel lang was de regeering van den edelen CLEMENS XI. De spaansche successie Oorlog berokkende hem veel verdriet. Met de edelste bedoelingen beziel, bemerkte hij niet, dat anderen nevenbedoelingen hadden bij oogenschijnlijk zuivere daden. Zoo zag hij zich van alle zijden in het nauw gebracht, vooral toen hij zijnen bul Unigenito had uitgevaardigd, daar velen weigerden haar op te volgen.

Onder INNOCENTIUS XIII dreigden de Turken Malta te nemen maar op aandringen van den Paus rustten zich de mogendheden tot den strijd, en de Turken, die voorbereidselen ziende, zagen van hun plan af. Maar, al werd het gevaar van de zijde der Mohammedanen minder, er waren andere, welke de Pausen last genoeg bezorgden. Sommige Staten namen een meer onafhankelijke houding van den H. Stoel aan en wilden rechten, welke de Pausen niet konden toestaan. Zoo had BENEDICTUS XIII een hevigen strijd met Spanje, die hem hinderlijk was bij zijne pogingen de inwendige tucht in de Kerk te verbeteren, en ook CLEMENS XII ging onder dien last gebukt. Toch wist hij nog het welzijn zijner landen te bevorderen, de Vaticaansche bibliotheek uit te breiden en de Ketterijen te bestrijden.

In 1736 vaardigde hij eene breve uit tegen de geheime genootschappen, bijzonder tegen de vrijmetselaars. BENEDICTUS XIV bevestigde in 1751 die breve en deed al het mogelijk de schatkist, die door zijn weldadigen en prachtlievenden voorganger geleeagd was, in beteren staat te brengen, vooral bereikte hij dit doel door meer eenvoud te brengen in alles.

In tegenstelling met zijne voorgangers trad hij minder streng op tegen de Vorsten en bereikte daardoor veel.

Want de tijden waren bijzonder ernstig. Drie niet-Katholieke groote mogendheden waren opgekomen; Frankrijks Koning was wel Katholiek, maar niet, zooals hij dat had moeten zijn. Nieuwe begrippen werden in ongeloovige werken alom verspreid. De voor- teekenen der Revolutie vertoonden zich.

Allereerst was de aanval gericht op de orde der Jezuiëten. De aan- drang haar op te heffen, werd al op CLEMENS XIII uitgeoefend door alle Bourgondische Vorsten, maar hij week niet, tot de dood hem uit de moeilijke verhouding bevrijdde. Nu kwam CLEMENS XIV op den Pauselijken Zetel. Betrekkelijk kort, maar zeer be- wogen was zijne regeering. Beurtelings stonden alle landen, soms meer te gelijk, vijandelijk tegenover hem en slechts met het meeste be- leid wist hij zich te redden. Maar hij was gedwongen aan den drang toe te geven en in 1773 de Jezuiëten-orde op te heffen. Op dezen Paus, die in moeilijke tijden, zoo goed hij vermocht en met kracht de Kerk had bestuurd, volgde PIUS VI, wien nog zwaarder strijd wachtte. Allereerst met Jozef V van Oostenrijk, den Hertog van Toscane en Napels. Nauwelijks had hij gelegen- heid gehad veel goeds voor zijn land en stad tot stand te brengen of de Groote Revolutie brak uit en verklaarde den Godsdienst den Oorlog. De Fransche legers onder Napoleon drongen ook Italië bin- nen en bewerkten een oproer in Rome, waar zij in 1798 binnen- rukten, na een groot deel van Italië geplunderd, en zelfs het wonderdadig beeld van Loretto weggevoerd te hebben. Nu werd

de Paus gevangen genomen en men sleepte den 80jarigen, doodzwakken man van stad tot stad, tot hij doodziek aankwam in Valence en daar in gevangenschap stierf.

Het was te voorzien, dat zijn opvolger een zware taak wachtte, maar de man, dien men in Venetië daartoe koos, was wel tegen haar opgewassen. PIUS VII doorzag al de lagen van Napeleon en voorkwam hem meermalen. Maar Napoleon liet Rome bezetten, verlangde den Kerkelijken staat terug, daar hij zeide, dat die aan Frankrijk behoorde, en toen de Paus weigerde en den Keizer in den ban deed, liet deze hem 6 Juli 1809 gevangen nemen, en naar Frankrijk voeren. Onderweg had de zieke grijsaard allerlei mishandelingen te verduren, tot hij eindelijk door iedereen verlaten te Fontaineblau aan de eischen van Napoleon toegaf, maar weldra inziende dat hij misleid was, alles herriep.

Doch de kans keerde, en Napoleon, die beweerd had, dat de banbliksem van den Paus zijne Soldaten de geweren niet uit de handen zou doen vallen, zag, dat dit geschiedde op den noodlottigen tocht naar Rusland. De Keizer werd nu gevangen genomen en vrij keerde de Paus naar Rome terug.

Nog tot 1823 regeerde Pius VII. Hij sloot Concordaten met Frankrijk, Piëmont, Napels en Beieren, herstelde de Jezuiëten-orde, bevorderde de Kunst en zag in de laatste jaren zijns levens veel gekroonde hoofden te Rome.

LEO XII ontwikkelde groote werkkraft vooral met betrekking tot de Kerkelijke aangelegenheden, daar de Staatkunde een korten tijd rust schonk. Hij sloot een Concordaat met Hannover, vaardigde in 1825 een gedenkwaardig manifest uit tegen de Vrijmetselaars en werkte tegen de geheime genootschappen zoo krachtig mogelijk. Dit deed ook PIUS VIII, een vroom man, die de vreugde had de emancipatie der Katholieken in Engeland, onder zijne voorgangers voorbereid, te beleven. Maar ook beleefde hij de Revolutie van 1830 in Frankrijk. De geest van verzet werd algemeen, voer in

hooge en lage standen en zou dra zich alom doen gelden.

Ook GREGORIUS XVI ontwikkelde veel kracht. Hij bevorderde kunsten en wetenschappen, regelde in Pruisen de nog steeds hangende kwestie der gemengde huwelijken, bevorderde de missiën, bestreed den slavenhandel en ontving in 1845 een bezoek van den Russischen Keizer Nicolaas, waardoor de onderhandelingen met dat Rijk veel vooruitgebracht werden. Toch hield men hem voor te Conservatief, zoodat na zijn sterven met veel vreugde vernomen werd, dat PIUS IX gekozen was, daar deze zooals men wist, voor den vooruitgang was.

Het ligt ons allen nog te versch in het geheugen, wat er onder de regeering van dezen grooten Paus, dezen martelaar geschied is dan dat wij dit alles behoeven te beschrijven. Voor ons land is van bijzonder belang de herstelling der Bisschoppelijke Hierarchie in 1853. En voor geheel de Kerk, de verklaring der Onbevleete Ontvangenis en het decreet der onfeilbaarheid van de Pausen. Wij herinneren slechts met een enkel woord aan 's Pausen vlucht naar Gaëta, aan zijn krachtig werken tot heil zijns volks met zoo-veel ondank beloond, aan den schandelijke roof zijner staten, voltrokken, onder de schijnschoone leuze van het eene Italië. Wie denkt niet bij het noemen van dezen Paus, voor wien ook velen onzer broeders en landgenooten hun bloed hebben gestort aan „het Kruis der Kruisen,” den eertitel van dezen Kerkvoogd? En evenmin behoeven wij nader te spreken over het Licht, dat nu nog aan den Hemel der Katholieke Kerk schittert, over den roemrijk regeerenden, geleerden, wijzen LEO XIII. Maar wie, voor wien de geschiedenis niet is eene dorre opsomming van feiten, maar een levend boek, waar het verleden het heden voorspelt, ziet ook niet, dat des Pausen macht en invloed stijgt bij den dag, dat de vergelding nadert, na al het lijden, na al den smaad en verdrukking Christus' Plaatsbekleeder aangedaan.

In het te korte overzicht, dat wij gaven van de geschiedenis den

Pausen, zien wij toch vervolging op vervolging, tot de herhaling er van eentonig wordt. Hoeveel Pausen moesten niet vluchten, zuchtten niet in gevangenschap? Hoe vaak hieven de vijanden den Kerk niet den kreet der overwinning aan, en toch even zooveel malen bleek het na korter of langer tijd, dat niet zij hadden overwonnen, dat hun kracht te zwak bleek tegen die der Pausen.

Zoo zal het ook nu weer gaan, zoo zal het gaan tot het einde der wereld. Zooals de Goddelijke Stichter der Kerk het heeft voorzegd: Hij zal met Haar zijn, tot het einde der tijden.

